

วารสารสังคมศาสตร์ไทย

Thai Social Science Journal

ISSN: 3057-0190 (online)

Thai Social Science Journal Vol. 3 No. 3 (May-June)
2026

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน พฤษภาคม – มิถุนายน 2569

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์ไทยเป็นวารสารวิชาการ วารสารมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ ที่เป็นความคิดริเริ่มใหม่ วารสารเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่แตกต่าง หลากหลาย ไม่จำกัดแนวคิด อุดมการณ์ มุมมองฯ วารสารเน้น ประเด็นที่ถกเถียงในสังคมทั้งปัญหาในอดีต ปัจจุบัน อนาคต อันเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันใน สังคมอย่างสันติและยั่งยืน วารสารเป็นสื่อกลางในการนำเสนอต่อสังคมให้แก่ประชาชนทั่วไป นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

วารสารเน้นสาขาวิชาในด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมหรือประชาชนด้านใดด้านหนึ่ง เช่น พระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารการศึกษา การศึกษาการสอนเชิงประยุกต์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติและการเงิน บริหารธุรกิจ ฯ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาลฯ

เดิมวารสารมีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ วันที่ 30 มิถุนายน) ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ วันที่ 31 ธันวาคม) และได้ปรับเป็นกำหนดการตีพิมพ์และเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ ประกอบด้วยฉบับที่1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่3 (กันยายน-ธันวาคม) ในปีพ.ศ.2569 กำหนดการเผยแพร่ปี ละ 6 ฉบับ ประกอบด้วยฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์) ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน) ฉบับที่3 (พฤษภาคม- มิถุนายน) ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม) ฉบับที่6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม) โดย บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2-3 ท่าน

วารสารรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความของวารสาร สังคมศาสตร์ไทย ถือเป็นความรับผิดชอบ ของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ และไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิง แสดงที่มา

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2-3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ ก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ

เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

เจ้าของ

ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา (Center for Social Science Studies)

เลขที่ 78/1 หมู่ 9 ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี 71160

โทร.081-8437249

<https://so18.tci-thaijo.org/index.php/Thaiso>

อีเมล-thaisocialscience@gmail.com

เฟสบุ๊ก-ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา

บรรณาธิการ

นางสาวรัศมี ไคร์ครวญ

อีเมล: thaisocialscience@gmail.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายสมชาย ขจรไพศาล

อีเมล: thaisocialscience@gmail.com

กองบรรณาธิการ

ดร.กนกวรรณ ปรีดีเปรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อีเมล: kanokwanpreeprem35@gmail.com

ดร.นिरนุช เนืองวัง

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

อีเมล: neeranuchneangwang@gmail.com

ดร.พิษณุ โหระกุล

สภานายความแห่งประเทศไทย

อีเมล: pitsanuyorakul@gmail.com

ดร. อนันตพร วงศ์คำ

มหาวิทยาลัยเนชั่น

อีเมล: anantaporn566@gmail.com

ผ.ศ. ดร. ทศพร เกตุถนอม

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

อีเมล: tassaporn282@gmail.com

ผ.ศ. ดร.เกรียงศักดิ์ พินทุสรศรี

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

อีเมล: krangsak693@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลง (Peer Review)

พระครูสิริกาญจนารักษ์,ดร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:sirikarnchanaphirak@gmail.com	
พระศุภกิจ สุปญโญ,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:suphakitsupanyo@gmail.com	
พระมหาบุญรอด มหาวีโร , ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:boonrawdmahaveero@gmail.com	
ดร.สุนทร สุวรรณพร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:sunthornsuwannaporn@gmail.com	
พระวิสุทธิพงษ์เมธี ,ดร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:wisutthipongmethee@gmail.com	
ร.ศ. ดร.ชุตินา มุกสิกานนท์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:chutimamug1950@gmail.com	
ผ.ศ.ดร.นิพนธ์ ฐานะพันธ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:niponta1952@gmail.com	
ผ.ศ. ดร. ปาณัญญ์ เจิมพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:panudgun@gmail.com	
ผ.ศ.ดร. ณัฐพิชา วัชรอมอติพัฒน์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:nadpiccha2014@gmail.com	
ผ.ศ. ดร. รัชฎา ภาแรงแ	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:ratchada393@gmail.com	
ดร.เฉลียว นครจันทร์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล: chaliao1419@gmail.com	
ดร.ภูวนัย เพชรไพล่	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:phuwanaipetpai@gmail.com	
ดร.จินดา ทับทิมดี	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:jindatubtemdee@gmail.com	
ดร.พร้อมพล พระพรหม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:phomphon1981@gmail.com	
ดร.ปาริฉัตร ลีลาเลอเกียรติ	ข้าราชการบำนาญ
อีเมล:parichatlela@gmail.com	

ดร. อรรถพงษ์ ชุ่มเขียว

อีเมล:attapong710@gmail.com

ผ.ศ.ดร.มีชัย ตรีคุณ

อีเมล:meechai.110099@gmail.com

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

นักวิชาการอิสระ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ.....	ก
บริบทภัยธรรมชาติในไทย: การจัดการน้ำท่วมสงขลาและบทเรียนการเตรียมพร้อมของระบบรัฐ-ชุมชน....	1-15
วิกฤตพลังงานและมาตรการประหยัดพลังงานของประเทศไทย: การวิเคราะห์นโยบายเพื่อเสริม ความมั่นคงพลังงานของประเทศ.....	16-32
ศีลธรรมแบบเลือกปฏิบัติและความชอบธรรมแบบหลายชั่ว: เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพฤติกรรม ว่าด้วยความไว้วางใจ อธิปไตย และความมั่นคงนอกเหนือระเบียบเสรีนิยมที่นำโดยตะวันตก	33-43
ความไม่แน่นอนทางการเมืองและผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของไทย: วิเคราะห์สถานการณ์ การเมือง พ.ศ. 2568-2569.....	44-61
ภาคผนวก.....	62

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์ไทยฉบับนี้เป็นฉบับที่กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณาก่อนการตีพิมพ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพสูงสุด โดยในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ 4 บทความโดยเป็นบทความภาษาอังกฤษ 1 บทความ ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันคือ

นายสันติ เพ็ญเมือง ในบทความ **บริบทภัยธรรมชาติในไทย: การจัดการน้ำท่วมสงขลาและบทเรียนการเตรียมพร้อมของระบบรัฐ-ชุมชน** ที่เห็นว่า การจัดการน้ำท่วมสงขลามีลักษณะผสมระหว่างการดำเนินการจากส่วนกลางและการมีส่วนร่วมของชุมชน รัฐให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานและระบบแจ้งเตือน แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการบูรณาการกับความรู้ท้องถิ่น ชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการภัยพิบัติในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยทุนทางสังคม เครือข่ายอาสาสมัคร และความรู้ร่วมของชุมชน แต่ประสบข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความไม่เท่าเทียมภายใน บทเรียนสำคัญชี้ให้เห็นว่า การสร้างกลไกร่วมกำกับดูแลรัฐ-ชุมชน การพัฒนาช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่าย และการสนับสนุนทุนทางสังคม สามารถเพิ่มความยั่งยืนและลดความเปราะบางเชิงโครงสร้างของระบบบริหารจัดการน้ำท่วมได้ บทความนี้เสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยืดหยุ่นของระบบรัฐ-ชุมชนต่อภัยพิบัติในอนาคต

นายณัฐชัย บุญเพิ่ม ในบทความ **วิกฤตพลังงานและมาตรการประหยัดพลังงานของรัฐไทย: การวิเคราะห์นโยบายเพื่อเสริมความมั่นคงพลังงานของประเทศ** ที่ผู้เขียนเห็นว่า วิกฤตพลังงานโลกในช่วงปีพ.ศ. 2569 เกิดจากหลายปัจจัยร่วมกัน ได้แก่ ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับอิหร่าน ความผันผวนของตลาดพลังงานโลก และความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานพลังงาน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และสร้างแรงกดดันต่อประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานในระดับสูง สำหรับประเทศไทย โครงสร้างพลังงานยังคงพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ โดยเฉพาะน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) ส่งผลให้ประเทศมีความเปราะบางต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลก รัฐบาลไทยจึงได้ดำเนินมาตรการประหยัดพลังงานหลายประการ เช่น การลดการใช้พลังงานในหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริมการทำงานจากที่บ้าน การบริหารจัดการพลังงานในอาคารราชการ และการกระจายแหล่งนำเข้าพลังงาน รวมทั้งการส่งเสริมพลังงานทางเลือกเช่นพลังงานชีวมวลและพลังงานหมุนเวียน การรับมือกับวิกฤตพลังงานในระยะยาวจำเป็นต้องอาศัยการปรับโครงสร้างนโยบายพลังงานของประเทศ

Federico Verri แสดงข้อคิดในบทความ ศีลธรรมแบบเลือกปฏิบัติและความชอบธรรมแบบหลายชั่ว: เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพฤติกรรมว่าด้วยความไว้วางใจ อธิปไตย และความมั่นคงนอกเหนือระเบียบเสรีนิยม ที่นำโดยตะวันตก โดยวิเคราะห์ว่า รัฐที่ไม่ใช่ตะวันตกกำลังโต้แย้งสิ่งที่พวกเขาตระหนักว่าเป็นความยั่งยืนของตะวันตกในการเลือกบังคับใช้บรรทัดฐานทางศีลธรรมที่อ้างว่าเป็นสากลโดยกลุ่มอำนาจเสรีนิยม บทความนี้ใช้วิธีการสังเคราะห์แนวคิดและวิพากษ์วรรณกรรมงานวิจัยด้านความชอบธรรม และความไว้วางใจบรรทัดฐานระหว่างประเทศและวัฒนธรรมระเบียบโลกเสรีนิยมทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชิงวิพากษ์ และภาวะหลายชั่วอำนาจในเชิงมโนทัศน์บทความนี้พิจารณาความชอบธรรมในฐานะสินทรัพย์เชิงพฤติกรรมและเชิงความสัมพันธ์ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ถึงความคงเส้นคงวาความเป็นธรรมในเชิงกระบวนการการยับยั้งชั่งใจ และการต่างตอบแทนในการตรวจสอบ

น.ส.ลดา มลียกุล ในบทความ **ความไม่แน่นอนทางการเมืองและผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของไทย: วิเคราะห์สถานการณ์การเมือง พ.ศ. 2568-2569** ผู้เขียนเห็นว่า ความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ การลดลงของความเชื่อมั่นของนักลงทุน การชะลอการลงทุนของภาคเอกชน ความผันผวนของตลาดการเงิน และความไม่แน่นอนของทิศทางนโยบายเศรษฐกิจ นอกจากนี้ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่แน่นอนของรัฐบาลผสมยังสามารถทำให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเกิดความล่าช้าหรือขาดความต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถของรัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว การเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชีย เช่น เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และไต้หวัน ยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเทศเหล่านี้จะเผชิญการแข่งขันทางการเมืองสูง แต่การมีสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและนโยบายเศรษฐกิจที่มีความต่อเนื่องสามารถช่วยรักษาความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจได้

348 90/100

(นางสาวรัศมี ไคร์ครวญ)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ไทย

Thai Social Science Journal

Received: 24 March 2026

Revised: 3 May 2026

Original Article

Accepted: 30 June 2026

บริบทภัยธรรมชาติในไทย: การจัดการน้ำท่วมสงขลาและบทเรียนการเตรียมพร้อมของระบบรัฐ-ชุมชน

The context of natural disasters in Thailand: Flood management in Songkhla and lessons learned from state-community preparedness systems

นายสันติ เพี้ยเมือง¹

Mr.Santi Phiamueng

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจัดการน้ำท่วมจังหวัดสงขลาในมิติรัฐ-ชุมชน และเสนอบทเรียนเชิงนโยบายสำหรับพื้นที่เสี่ยงภัยอื่นในประเทศไทย การวิจัยอาศัยกรอบแนวคิดการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction) แนวคิดธรรมาภิบาลแบบพหุภาคี และทุนทางสังคมของชุมชน ข้อมูลเชิงคุณภาพถูกเก็บจากรายงานภาครัฐ เอกสารวิชาการ และการศึกษากรณีศึกษาในพื้นที่ ผลการศึกษาชี้ว่าการจัดการน้ำท่วมสงขลา มีลักษณะผสมระหว่างการดำเนินการจากส่วนกลางและการมีส่วนร่วมของชุมชน รัฐให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานและระบบแจ้งเตือน แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการบูรณาการกับความรู้ท้องถิ่น ชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการภัยพิบัติในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยทุนทางสังคม เครือข่ายอาสาสมัคร และความรู้ร่วมของชุมชน แต่ประสบข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความไม่เท่าเทียมภายใน บทเรียนสำคัญชี้ให้เห็นว่า การสร้างกลไกร่วมกำกับดูแลรัฐ-ชุมชน การพัฒนาช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่าย และการสนับสนุนทุนทางสังคม สามารถเพิ่มความยั่งยืนและลดความเปราะบางเชิงโครงสร้างของระบบบริหารจัดการน้ำท่วมได้ บทความนี้เสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยืดหยุ่นของระบบรัฐ-ชุมชนต่อภัยพิบัติในอนาคต

คำสำคัญ: น้ำท่วม, การจัดการภัยพิบัติ, ชุมชนเข้มแข็ง, ธรรมาภิบาล, จังหวัดสงขลา

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar, Thailand

Corresponding author, e-mail: santiphiamueang@gmail.com

Abstract

This article aims to analyze flood management in Songkhla Province from a state–community perspective and to draw policy lessons for other flood-prone areas in Thailand. The study employs the frameworks of disaster risk reduction (DRR), multi-level governance, and community social capital. Qualitative data were collected from government reports, academic literature, and case studies within the local context. Findings indicate that flood management in Songkhla exhibits a hybrid approach combining central government interventions and community participation. While the state emphasizes infrastructure and early-warning systems, integration with local knowledge remains limited. Strong communities effectively manage floods at the local level by leveraging social capital, volunteer networks, and collective knowledge, yet they face constraints regarding resources and internal inequalities. Key lessons suggest that co-governance mechanisms between state and community, accessible communication channels, and support for social capital can enhance the sustainability and resilience of flood management systems. The article provides policy recommendations for strengthening adaptive capacity and reducing structural vulnerability in future disaster management.

Keywords: Flooding, Disaster management, Community resilience, Governance, Songkhla Province

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงและเกิดบ่อยครั้งมากขึ้น โดยเฉพาะภัยน้ำท่วมซึ่งมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ทั้งในมิติของปริมาณฝนที่เพิ่มขึ้น ความแปรปรวนของฤดูกาล และความถี่ของเหตุการณ์ฝนตกหนักแบบฉับพลัน รายงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศชี้ให้เห็นว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหนึ่งในภูมิภาคที่มีความเปราะบางสูงต่อความเสี่ยงจากน้ำท่วมและพายุรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างเมือง และความเป็นอยู่ของประชาชนในระยะยาว (IPCC, 2022; World Bank, 2021) ภาคใต้ของประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดสงขลาซึ่งถือเป็นพื้นที่เสี่ยงเชิงโครงสร้างที่สำคัญ เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศที่ซับซ้อน ประกอบด้วยลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา พื้นที่ราบลุ่มชายฝั่ง และเขตเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเมือง การใช้ที่ดิน และโครงสร้างพื้นฐานในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้เปลี่ยนแปลงระบบระบายน้ำ

ตามธรรมชาติ และเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ชุมชนโดยรอบ (ONEP, 2021; กรมทรัพยากรน้ำ, 2020)

ลักษณะเด่นของปัญหาน้ำท่วมในสงขลา คือความซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท น้ำท่วมในเขตเมืองไม่ได้เป็นเพียงผลจากปริมาณน้ำฝนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการระบายน้ำที่ไม่เพียงพอ การกีดขวางทางน้ำ และการบริหารจัดการที่ขาดการบูรณาการกับพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่เกษตรกรรมในชนบท ผลกระทบจึงไม่ได้จำกัดอยู่ที่ความเสียหายทางกายภาพ หากแต่ขยายไปสู่มิติทางสังคม เช่น ความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต ความเปราะบางของกลุ่มรายได้น้อย และความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงความช่วยเหลือจากรัฐ (Wisner et al., 2004; UNDRR, 2019)

แม้ประเทศไทยจะมีแผนและนโยบายด้านการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นทางการ แต่การดำเนินงานในทางปฏิบัติยังคงมีลักษณะเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก การประกาศเขตภัยพิบัติ การระดมงบประมาณฉุกเฉิน และการฟื้นฟูหลังน้ำลด มักเกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์ มากกว่าการลงทุนเชิงป้องกันและการเตรียมพร้อมในระยะยาว (World Bank, 2012; UNESCAP, 2020)

นอกจากนี้ยังปรากฏช่องว่างสำคัญระหว่างนโยบายของรัฐกับระดับการเตรียมพร้อมของชุมชนในพื้นที่เสี่ยง ชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากต้องพึ่งพาเครือข่ายไม่เป็นทางการ การช่วยเหลือกันเอง และความรู้จากประสบการณ์ซ้ำซาก ในขณะที่การสื่อสารเชิงนโยบาย ระบบเตือนภัย และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐยังมีข้อจำกัด ทั้งในด้านความต่อเนื่องและความเข้าใจบริบทท้องถิ่น (Shaw et al., 2014; TDRI, 2021)

ที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับน้ำท่วมในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยมุ่งเน้นด้านวิศวกรรม โครงสร้างพื้นฐาน หรือการประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจ ขณะที่การวิเคราะห์มิติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชนในฐานะ “ผู้จัดการภัยพิบัติร่วมกัน” ยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในระดับจังหวัดและพื้นที่เมืองขนาดกลางอย่างสงขลา ซึ่งมีบริบทเฉพาะแตกต่างจากกรุงเทพมหานครหรือพื้นที่ลุ่มเจ้าพระยา

บทความนี้จึงตั้งคำถามหลักว่า ระบบการจัดการน้ำท่วมของรัฐและชุมชนในจังหวัดสงขลา มีลักษณะอย่างไร และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองภาคส่วนนี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรับมือภัยพิบัติอย่างไร นอกจากนี้ ยังตั้งคำถามย่อยเกี่ยวกับข้อจำกัดและจุดแข็งของการทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างอำนาจ การสื่อสารความรู้ และทรัพยากร รวมถึงบทเรียนที่สามารถถอดออกมาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่เสี่ยงอื่นในประเทศไทยที่เผชิญปัญหาคล้ายคลึงกัน (UNDP, 2018; Aldrich, 2012)

1.2 วัตถุประสงค์ของบทความ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้คือ (1) วิเคราะห์การจัดการน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาโดยมองผ่านกรอบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชุมชน (2) ชี้ให้เห็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและศักยภาพของการทำงานร่วมกันในการรับมือภัยพิบัติ และ (3) เสนอบทเรียนเชิงนโยบายและเชิงโครงสร้างที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบระบบการ

เตรียมพร้อมและการจัดการภัยพิบัติในอนาคตของประเทศไทย โดยเน้นแนวคิดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐาน (DRR และ community-based disaster management)

2. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์การจัดการน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาในบทความนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานสำคัญว่า ภัยพิบัติไม่ใช่เพียงเหตุการณ์ทางธรรมชาติ หากแต่เป็น “ผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ โครงสร้างทางสังคม และระบบการบริหารจัดการ” ดังนั้น การทำความเข้าใจปัญหาน้ำท่วมจึงจำเป็นต้องใช้กรอบแนวคิดสหสาขา ที่เชื่อมโยงมิติด้านนโยบาย การบริหารจัดการ อำนาจ ความรู้ และศักยภาพของชุมชนเข้าด้วยกัน (Wisner et al., 2004) บทความนี้เลือกใช้ 3 กลุ่มแนวคิดหลัก ได้แก่ (1) แนวคิดการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction- DRR) (2) ทฤษฎีธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการแบบพหุภาคี และ (3) แนวคิดชุมชนเข้มแข็งและทุนทางสังคม เพื่อสร้างกรอบวิเคราะห์แบบบูรณาการที่สามารถอธิบายทั้งบทบาทของรัฐและพลวัตของชุมชนในพื้นที่เสี่ยงได้อย่างรอบด้าน

2.1 แนวคิดการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction- DRR)

แนวคิดการจัดการภัยพิบัติแบบดั้งเดิมมักมุ่งเน้นการตอบสนองหลังเกิดเหตุ (Response) และการฟื้นฟู (Recovery) เป็นหลัก ซึ่งสะท้อนรูปแบบการบริหารจัดการเชิงรับ (Reactive governance) อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา แนวคิดการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (DRR) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนกรอบคิดของการจัดการภัยพิบัติจาก “การจัดการเหตุการณ์” ไปสู่ “การจัดการความเสี่ยง” (UNDRR, 2015)

หัวใจสำคัญของแนวคิดการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ คือการมองภัยพิบัติผ่านวงจรการจัดการภัยพิบัติ (Disaster management cycle) ซึ่งประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ การป้องกัน/ลดความเสี่ยง (Prevention/mitigation) การเตรียมพร้อม (Preparedness) การตอบโต้เหตุฉุกเฉิน (Response) และการฟื้นฟู (Recovery) โดยเน้นว่าการลงทุนในระยะก่อนเกิดภัยมีต้นทุนต่ำกว่าและยั่งยืนกว่าการแก้ไขหลังเกิดความเสียหายแล้ว (World Bank, 2012) ในบริบทของประเทศไทย แม้จะมีการบรรจุแนวคิดการจัดการภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ไว้ในแผนยุทธศาสตร์และกฎหมายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แต่ในทางปฏิบัติ การดำเนินงานยังคงให้น้ำหนักกับการตอบโต้และฟื้นฟูมากกว่าการป้องกันและเตรียมพร้อม โดยเฉพาะในระดับพื้นที่และท้องถิ่น (UNESCAP, 2020) กรณีจังหวัดสงขลาจึงเป็นตัวอย่างสำคัญของความท้าทายในการเปลี่ยนผ่านจากการกำกับดูแลเชิงโต้ตอบ ไปสู่การกำกับดูแลเชิงป้องกันอย่างแท้จริง

2.2 ทฤษฎีธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการแบบพหุภาคี

การจัดการภัยพิบัติในสังคมร่วมสมัยไม่สามารถพึ่งพารัฐส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียวได้อีกต่อไป เนื่องจากความซับซ้อนของภัย ความรวดเร็วของเหตุการณ์ และความหลากหลายของผู้ได้รับผลกระทบ แนวคิดธรรมาภิบาล

(Governance) จึงถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายการบริหารจัดการที่อาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วน มากกว่าการสั่งการแบบลำดับชั้น (Hierarchical administration) (Rhodes, 1996)

ในกรอบนี้ รัฐส่วนกลาง รัฐท้องถิ่น หน่วยงานเฉพาะกิจ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาชน ล้วนมีบทบาทในกระบวนการจัดการภัยพิบัติ ทั้งในด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และการสื่อสารความเสี่ยง (UNDP, 2018) แนวคิดการบริหารจัดการแบบพหุภาคี (Multi-actor or multi-level governance) ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของการจัดการภัยพิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถในการประสานงาน ความชัดเจนของบทบาท และความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างไรก็ตามงานวิจัยจำนวนมากชี้ว่า ในบริบทประเทศกำลังพัฒนาความทับซ้อนของอำนาจ ความไม่ชัดเจนของควมรับผิดชอบ และช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง มักทำให้ระบบธรรมาภิบาลด้านภัยพิบัติไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ (OECD, 2015) การศึกษากรณีสงขลาจึงช่วยสะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของการบริหารจัดการแบบพหุภาคีในระดับพื้นที่

2.3 แนวคิดชุมชนเข้มแข็งและทุนทางสังคม

นอกเหนือจากบทบาทของรัฐ แนวคิดชุมชนเข้มแข็งและทุนทางสังคม (Social capital) เป็นอีกกรอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจความสามารถในการรับมือภัยพิบัติในระดับพื้นที่ ทุนทางสังคมหมายถึงเครือข่าย ความไว้วางใจ บรรทัดฐาน และความสัมพันธ์ทางสังคมที่เอื้อให้เกิดการร่วมมือกันในสังคม (Putnam, 2000)

งานศึกษาด้านภัยพิบัติชี้ว่า ชุมชนที่มีทุนทางสังคมสูงมักสามารถรับมือ ฟื้นตัว และปรับตัวจากภัยพิบัติได้ดีกว่าชุมชนที่พึ่งพารัฐเพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีเครือข่ายช่วยเหลือไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างรวดเร็ว และความรู้ท้องถิ่นที่สั่งสมจากประสบการณ์ซ้ำซาก (Aldrich, 2012) ในกรณีจังหวัดสงขลา ชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากพัฒนากลไกการรับมือน้ำท่วมจากฐานความรู้ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการเส้นทางน้ำ การเตือนภัยแบบไม่เป็นทางการ และการช่วยเหลือกันในช่วงวิกฤต อย่างไรก็ตาม ศักยภาพของทุนทางสังคมเหล่านี้มักไม่ได้รับการบูรณาการเข้ากับระบบการจัดการภัยพิบัติของรัฐอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การทำงานร่วมกันยังคงเป็นไปอย่างหลวม ๆ และไม่ต่อเนื่อง (Shaw et al., 2014)

3. บริบทน้ำท่วมจังหวัดสงขลา

การทำความเข้าใจปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาจำเป็นต้องพิจารณาบริบทเชิงพื้นที่และสังคมควบคู่กัน เนื่องจากน้ำท่วมในพื้นที่นี้มีได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หากแต่เป็นผลสะสมจากโครงสร้างภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน้ำ การพัฒนาเมือง และการจัดการทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา บทนี้จึงมุ่งอธิบายบริบทดังกล่าวในสามมิติหลัก ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน้ำ พัฒนาการของปัญหาน้ำท่วม และผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

3.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์และระบบนิเวศน้ำ

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและซับซ้อน ครอบคลุมทั้งพื้นที่ภูเขา พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ชายฝั่ง และระบบนิเวศน้ำขนาดใหญ่ โดยเฉพาะ กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นทะเลสาบน้ำกร่อยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ และทำหน้าที่เป็นแหล่งรองรับน้ำจากลุ่มน้ำย่อยหลายสายก่อนระบายลงสู่อ่าวไทย (ONEP, 2021)

เมืองหาดใหญ่ในฐานะศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ตอนล่าง ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มของกลุ่มน้ำอุตะเกา ซึ่งมีลักษณะเป็นแอ่งรับน้ำตามธรรมชาติ การไหลของน้ำจากพื้นที่ต้นน้ำโดยรอบ รวมถึงการระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา ทำให้พื้นที่เมืองมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดน้ำท่วม โดยเฉพาะในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและช่วงฝนตกหนักต่อเนื่อง (กรมทรัพยากรน้ำ, 2020)

ระบบนิเวศน้ำของสงขลาจึงมีลักษณะเป็น “ระบบเชื่อมโยง” ระหว่างเมืองและชนบท ระหว่างต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ซึ่งหมายความว่าปัญหาน้ำท่วมในเขตเมืองไม่สามารถแก้ไขได้โดยมองเฉพาะพื้นที่เมืองเพียงอย่างเดียว หากต้องพิจารณาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่กับพื้นที่เกษตรกรรม ชุมชนรอบทะเลสาบ และพื้นที่ชุ่มน้ำโดยรอบด้วย (World Bank, 2021)

3.2 พัฒนาการของปัญหาน้ำท่วม

ปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาเป็นน้ำท่วมซ้ำซาก โดยเฉพาะในเขตอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งเคยประสบเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่หลายครั้งในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ความถี่และความรุนแรงของน้ำท่วมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สะท้อนผลกระทบของทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของพื้นที่ (IPCC, 2022)

การขยายตัวของเมืองหาดใหญ่และพื้นที่รอบข้างส่งผลให้พื้นที่รับน้ำตามธรรมชาติถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ก่อสร้าง ถนน และสิ่งปลูกสร้าง ขณะที่ระบบระบายน้ำในเมืองไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอ การถมที่ดิน การกีดขวางทางน้ำ และการใช้ที่ดินที่ขาดการคำนึงถึงระบบนิเวศน้ำ ล้วนเป็นปัจจัยที่ซ้ำเติมปัญหาน้ำท่วมให้รุนแรงยิ่งขึ้น (TDRI, 2021)

นอกจากนี้การจัดการน้ำในระดับลุ่มน้ำยังมีลักษณะกระจัดกระจาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งมีอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกัน ทำให้การวางแผนและการดำเนินการขาดความต่อเนื่อง ปัญหาน้ำท่วมจึงไม่ใช่เพียงปัญหาทางเทคนิค แต่เป็นปัญหาเชิงสถาบันและธรรมาภิบาลที่ฝังรากอยู่ในโครงสร้างการบริหารจัดการของรัฐ (OECD, 2015)

3.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

ผลกระทบจากน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาขยายตัวครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ในระดับครัวเรือน น้ำท่วมส่งผลต่อรายได้ ความมั่นคงในการดำรงชีวิต และทรัพย์สิน โดยเฉพาะครัวเรือนรายได้น้อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มต่ำหรือชุมชนแออัด ซึ่งมีความสามารถในการฟื้นตัวต่ำกว่ากลุ่มอื่น (Wisner et al., 2004)

ในระดับเมือง น้ำท่วมสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคม การค้า และการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นในวงกว้าง นอกจากนี้ สถานศึกษาและสถานพยาบาลจำนวนมากต้องหยุดดำเนินการชั่วคราว ทำให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อการศึกษา สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (UNDP, 2018) กลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และแรงงานนอกระบบ เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมอย่างไม่สมส่วน ทั้งในด้านการเข้าถึงความช่วยเหลือ การฟื้นฟู และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า น้ำท่วมมิได้เป็นภัยที่กระทบทุกคนอย่างเท่าเทียม หากแต่เชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับโครงสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม (UNDRR, 2019)

โดยสรุป บริบทน้ำท่วมจังหวัดสงขลาสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของปัญหาที่ผกผันกันระหว่างภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ การพัฒนาเมือง และโครงสร้างทางสังคม ซึ่งทำให้การจัดการน้ำท่วมไม่อาจพึ่งพามาตรการทางเทคนิคหรือการแก้ไขเฉพาะหน้าเพียงอย่างเดียว หากแต่จำเป็นต้องพิจารณาบทบาทของรัฐและชุมชนในฐานะผู้จัดการความเสี่ยงร่วมกัน ซึ่งจะถูกนำไปวิเคราะห์เชิงลึกในบทถัดไป

4. การจัดการน้ำท่วมของรัฐในจังหวัดสงขลา

การจัดการน้ำท่วมของรัฐในจังหวัดสงขลาเป็นภาพสะท้อนสำคัญของการบริหารจัดการภัยพิบัติในบริบทไทย ซึ่งผสมผสานระหว่างโครงสร้างการปกครองแบบรวมศูนย์ การกระจายอำนาจที่ยังไม่สมบูรณ์ และการทำงานของหน่วยงานเฉพาะกิจในภาวะวิกฤต บทนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของรัฐในสามมิติหลัก ได้แก่ โครงสร้างและกลไกการจัดการน้ำท่วม มาตรการเชิงป้องกันและเตรียมพร้อม และการตอบโต้-ฟื้นฟูหลังเกิดอุทกภัย

4.1 โครงสร้างและกลไกการจัดการน้ำท่วม

ในเชิงโครงสร้างการจัดการน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาถูกกำกับโดยกรอบกฎหมายและนโยบายระดับชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ขณะที่ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในระดับพื้นที่ (ปภ., 2563)

อย่างไรก็ตามการจัดการน้ำท่วมในทางปฏิบัติได้จำกัดอยู่เพียงหน่วยงานเดียว หากเกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมาก เช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทหาร และหน่วยงานด้านสาธารณสุข โครงสร้างดังกล่าวสะท้อนลักษณะการบริหารจัดการแบบพหุภาคี แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทายด้านการประสานงาน ความชัดเจนของอำนาจหน้าที่ และความต่อเนื่องของนโยบาย (OECD, 2015)

ในกรณีจังหวัดสงขลา งานวิจัยและรายงานเชิงนโยบายชี้ว่า การตัดสินใจเชิงนโยบายยังคงมีลักษณะจากบนลงล่าง (Top-down) โดยเฉพาะในช่วงภาวะฉุกเฉิน ขณะที่บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกจำกัดอยู่ในระดับการปฏิบัติและการบรรเทาทุกข์ มากกว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (UNDP, 2018)

4.2 มาตรการเชิงป้องกันและการเตรียมพร้อม

ในเชิงนโยบายรัฐไทยได้พยายามยับยั้งจากการจัดการน้ำท่วมเชิงรับไปสู่การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (DRR) ผ่านแผนแม่บทด้านการบริหารจัดการน้ำและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตามในระดับพื้นที่ของจังหวัดสงขลา มาตรการเชิงป้องกันยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ (World Bank, 2021) มาตรการด้านโครงสร้าง เช่น การก่อสร้างคันกันน้ำ การขุดลอกคลอง และการปรับปรุงระบบระบายน้ำในเขตเมือง ยังคงเป็นเครื่องมือหลักของรัฐในการลดความเสี่ยงน้ำท่วม โดยเฉพาะในเขตเมืองขนาดใหญ่ แม้มาตรการเหล่านี้จะช่วยลดความรุนแรงของน้ำท่วมในบางช่วงเวลา แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาระบบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินและการจัดการลุ่มน้ำโดยรวมได้อย่างยั่งยืน (ONEP, 2021)

ในด้านการเตรียมพร้อม ระบบเตือนภัย การฝึกซ้อมรับมือภัยพิบัติ และการสื่อสารความเสี่ยงยังมีความไม่สม่ำเสมอ การแจ้งเตือนมักพึ่งพาช่องทางทางการและเทคโนโลยีที่ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้การเตรียมพร้อมของครัวเรือนและชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน (UNDRR, 2019)

4.3 การตอบโต้เหตุฉุกเฉินและการฟื้นฟู

เมื่อเกิดน้ำท่วม การจัดการของรัฐในจังหวัดสงขลา มักมีลักษณะของการระดมทรัพยากรอย่างเร่งด่วน ทั้งกำลังพล งบประมาณ และความช่วยเหลือด้านสิ่งของ การอพยพประชาชน การจัดตั้งศูนย์พักพิง และการเยียวยาผู้ประสบภัยเป็นมาตรการหลักที่รัฐใช้ในการลดผลกระทบในระยะสั้น (ปก., 2563)

อย่างไรก็ตามงานศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า การฟื้นฟูหลังน้ำท่วมยังคงเน้นการชดเชยความเสียหายเป็นรายกรณี มากกว่าการฟื้นฟูเชิงโครงสร้างและการสร้างความสามารถในการรับมือภัยในอนาคต ครัวเรือนรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางมักประสบปัญหาในการเข้าถึงความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม และต้องพึ่งพาเครือข่ายไม่เป็นทางการควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากรัฐ (Wisner et al., 2004)

ในภาพรวมการจัดการน้ำท่วมของรัฐในจังหวัดสงขลาจึงสะท้อนความพยายามในการรับมือภัยพิบัติภายใต้ข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง ทั้งในด้านการกระจายอำนาจ การบูรณาการนโยบาย และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งนำไปสู่คำถามสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในฐานะ “ผู้จัดการความเสี่ยง” มากกว่าผู้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

5. บทบาทของชุมชนและการจัดการน้ำท่วมจากล่างขึ้นบน

แม้รัฐจะมีบทบาทสำคัญในการจัดการภัยพิบัติ แต่ประสบการณ์น้ำท่วมในจังหวัดสงขลาชี้ให้เห็นว่า การรับมือภัยพิบัติในระดับพื้นที่ไม่อาจพึ่งพาการดำเนินงานจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียวได้ ชุมชนท้องถิ่นในฐานะผู้ที่เผชิญภัยโดยตรงได้พัฒนากลไกการจัดการน้ำท่วมจากล่างขึ้นบน (Bottom-up disaster management) บนฐานของความรู้ท้องถิ่น เครือข่ายทางสังคม และประสบการณ์ร่วมจากเหตุการณ์น้ำท่วมซ้ำซาก บทนี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทบาทของชุมชนในสามมิติ ได้แก่ รูปแบบการเตรียมพร้อม ทูตทางสังคมและความรู้ท้องถิ่น และข้อจำกัดของการจัดการโดยชุมชน

5.1 รูปแบบการเตรียมพร้อมของชุมชนในสงขลา

ชุมชนในพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วมของจังหวัดสงขลามีรูปแบบการเตรียมพร้อมที่หลากหลายและยืดหยุ่น โดยส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้ร่วมกันในชีวิตประจำวัน หนึ่งในกลไกสำคัญคือ การเฝ้าระวังระดับน้ำ ผ่านการสังเกตสภาพอากาศ ปริมาณฝน และระดับน้ำในคลองหรือแม่น้ำใกล้ชุมชน ซึ่งมักดำเนินการควบคู่กับการติดตามข้อมูลจากหน่วยงานรัฐอย่างไม่เป็นทางการ (Shaw et al., 2014)

การแจ้งเตือนภายในชุมชนมีลักษณะพึ่งพาเครือข่ายสังคม เช่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัคร และช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายอย่างโทรศัพท์ กลุ่มไลน์ หรือการประกาศปากต่อปาก ซึ่งช่วยให้ข้อมูลแพร่กระจายได้รวดเร็วและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นมากกว่าช่องทางทางการเพียงอย่างเดียว (UNDRR, 2019)

ในช่วงเกิดน้ำท่วม การช่วยเหลือกันเองภายในชุมชนเป็นกลไกหลักในการลดผลกระทบในระยะสั้น ไม่ว่าจะเป็นการอพยพผู้สูงอายุและเด็ก การแบ่งปันอาหาร น้ำดื่ม และที่พักพิง หรือการจัดการทรัพยากรส่วนรวม ประสบการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของชุมชนในฐานะ “ด่านหน้า” ของการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งทำงานควบคู่ไปกับรัฐในทางปฏิบัติ (Aldrich, 2012)

5.2 ทูทางสังคมและความรู้ท้องถิ่น

บทบาทของชุมชนในการรับมือน้ำท่วมในสงขลามีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับระดับของทุนทางสังคม ซึ่งครอบคลุมความไว้วางใจ เครือข่ายความสัมพันธ์ และบรรทัดฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน งานศึกษาด้านภัยพิบัติชี้ว่าชุมชนที่มีทุนทางสังคมสูงสามารถฟื้นตัวจากภัยพิบัติได้รวดเร็วกว่า แม้จะมีทรัพยากรทางเศรษฐกิจจำกัดก็ตาม (Putnam, 2000; Aldrich, 2012)

ผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และเครือข่ายองค์กรชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญในการประสานงาน ทั้งในระดับภายในชุมชนและระหว่างชุมชนกับหน่วยงานรัฐ ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับเส้นทางน้ำ พื้นที่ปลอดภัย และช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูง ถูกถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ร่วมและการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมีบทบาทอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ข้อมูลจากรัฐไม่ทันหรือไม่สอดคล้องกับสภาพจริง (Wisner et al., 2004)

อย่างไรก็ตาม ความรู้ท้องถิ่นเหล่านี้มักไม่ได้รับการยอมรับหรือบูรณาการเข้าสู่กระบวนการวางแผนอย่างเป็นทางการของรัฐ ทำให้ศักยภาพของชุมชนในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัตียังถูกจำกัดอยู่ในระดับการตอบโต้มากกว่าการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบาย (UNDP, 2018)

5.3 ข้อจำกัดของการจัดการโดยชุมชน

แม้การจัดการน้ำท่วมจากล่างขึ้นบนจะมีบทบาทสำคัญ แต่ก็เผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายประการ ประการแรกคือ ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งงบประมาณ อุปกรณ์ และองค์ความรู้ทางเทคนิค ทำให้ชุมชนไม่สามารถดำเนินมาตรการเชิงป้องกันหรือการฟื้นฟูในระยะยาวได้ด้วยตนเอง (World Bank, 2012)

ประการที่สองคือ การพึ่งพารัฐในระดับโครงสร้าง การจัดการน้ำท่วมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน การวางผังเมือง และการบริหารจัดการลุ่มน้ำ ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐเป็นหลัก ชุมชนจึงมีบทบาทจำกัดในกระบวนการตัดสินใจ แม้จะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง (OECD, 2015)

ประการสุดท้ายคือ ความไม่เท่าเทียมภายในชุมชนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการรับมือภัยพิบัติ กลุ่มเปราะบาง เช่น ครครัวเรือนรายได้น้อย แรงงานนอกระบบ หรือผู้สูงอายุ อาจไม่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความช่วยเหลือได้อย่างเท่าเทียม ทำให้การจัดการจากล่างขึ้นบนไม่สามารถทดแทนบทบาทของรัฐได้อย่างสมบูรณ์ (UNDRR, 2019)

6. การประสานงานรัฐ-ชุมชน: ปัญหาและศักยภาพ

การจัดการน้ำท่วมอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทจังหวัดสงขลาไม่ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของรัฐหรือชุมชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากแต่ขึ้นอยู่กับ “ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์” ระหว่างทั้งสองฝ่าย การประสานงานรัฐ-ชุมชนจึงเป็นทั้งพื้นที่ของปัญหาเชิงอำนาจ และในขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ของโอกาสในการสร้างธรรมาภิบาลด้านภัยพิบัติที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง บทนี้มุ่งวิเคราะห์ทั้งปัญหาเชิงโครงสร้างและศักยภาพของความร่วมมือดังกล่าว โดยใช้กรณีของจังหวัดสงขลาเป็นบทเรียนเชิงสังเคราะห์

6.1 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการสื่อสาร

หนึ่งในอุปสรรคสำคัญของการประสานงานรัฐ-ชุมชนในการจัดการน้ำท่วมคือ ความไม่สมดุลของอำนาจในการตัดสินใจ ระบบการจัดการภัยพิบัติของไทยยังคงมีลักษณะรวมศูนย์ โดยรัฐส่วนกลางและหน่วยงานเทคนิคเป็นผู้กำหนดนโยบาย แผนงาน และการจัดสรรทรัพยากร ในขณะที่ชุมชนมักถูกกำหนดบทบาทให้เป็น “ผู้ปฏิบัติตาม” หรือ “ผู้รับความช่วยเหลือ” มากกว่าผู้ร่วมกำหนดทิศทาง (OECD, 2015)

ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนออกมาในมิติของการสื่อสาร ข้อมูลเตือนภัยและแผนการจัดการจากรัฐจำนวนไม่น้อยถูกสื่อสารในลักษณะเป็นทางการ ใช้ภาษาเทคนิค และไม่สอดคล้องกับประสบการณ์จริงของชุมชน ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจ หรือแม้แต่ความไม่ไว้วางใจต่อหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะในสถานการณ์น้ำท่วมซ้ำซากที่ชุมชนรู้สึก “รัฐมาไม่ทัน” หรือ “แก้ปัญหาไม่ตรงจุด” (UNDRR, 2019)

ในอีกด้านหนึ่งหน่วยงานรัฐเองก็มักมองว่าชุมชนขาดความรู้เชิงวิชาการ หรือมีข้อจำกัดด้านวินัยและการจัดการ ทำให้ไม่สามารถพึ่งพาการดำเนินงานจากล่างขึ้นบนได้อย่างเต็มที่ ทศนคติดังกล่าวตอกย้ำความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบบนลงล่าง และลดโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชน (Shaw et al., 2014)

6.2 กรณีความร่วมมือที่ประสบผล

แม้จะมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง แต่ประสบการณ์ในจังหวัดสงขลาแสดงให้เห็นว่า ความร่วมมือรัฐ-ชุมชนสามารถเกิดขึ้นได้จริง ภายใต้เงื่อนไขบางประการโดยเฉพาะในระดับพื้นที่ย่อย เช่น ชุมชนเมืองรอบลุ่มน้ำทะเลสาบ

สงขลา หรือพื้นที่เสี่ยงในอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งมีการประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และเครือข่ายอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างของความร่วมมือที่ประสบผลมักเกิดในโครงการที่เปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะการวางแผน เช่น การจัดทำแผนรับมือน้ำท่วมระดับชุมชน การซ้อมแผนอพยพพร้อมกัน หรือการใช้ข้อมูลจากชุมชนประกอบการตัดสินใจด้านการระบายน้ำและการจัดการจราจรในช่วงวิกฤต ลักษณะความร่วมมือเช่นนี้ช่วยลดช่องว่างด้านข้อมูล และสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ปฏิบัติงานของรัฐกับประชาชน (UNDP, 2018)

นอกจากนี้ บทบาทของ “ตัวกลาง” เช่น ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการในพื้นที่ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ยังมีส่วนสำคัญในการแปลภาษานโยบายของรัฐให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน และในทางกลับกัน ถ่ายทอดเสียงของชุมชนเข้าสู่ระบบราชการได้อย่างเป็นรูปธรรม (Aldrich, 2012)

6.3 บทเรียนจากสงขลา

บทเรียนจากการประสานงานรัฐ-ชุมชนในการจัดการน้ำท่วมของจังหวัดสงขลาชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรเพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยเชิงสถาบันและความสัมพันธ์ทางสังคม ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ได้แก่ การมีช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการต่อเนื่อง ความยืดหยุ่นของหน่วยงานรัฐในการรับฟังความรู้ท้องถิ่น และการยอมรับชุมชนในฐานะหุ้นส่วน (Partner) มากกว่าผู้รับคำสั่ง (Wisner et al., 2004) บทเรียนจากจังหวัดสงขลาชี้ให้เห็นว่า ปัญหาน้ำท่วมมิได้เกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติหรือปริมาณฝนเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจากข้อจำกัดของระบบการจัดการน้ำท่วมทั้งในระดับรัฐและชุมชน กล่าวคือ ในระดับรัฐ การจัดการน้ำท่วมยังมีลักษณะรวมศูนย์ เน้นมาตรการเชิงโครงสร้างและการตอบโต้ภายหลังเกิดเหตุ มากกว่าการจัดการความเสี่ยงล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การจัดการข้อมูล และการเชื่อมโยงแผนระดับจังหวัดกับความรู้ของชุมชนยังไม่ต่อเนื่องเพียงพอ ส่งผลให้มาตรการบางส่วนไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง ขณะเดียวกันในระดับชุมชนแม้ประชาชนจะมีประสบการณ์ ความรู้ท้องถิ่น และเครือข่ายช่วยเหลือกันเองในการรับมือน้ำท่วม แต่ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร อุปกรณ์ งบประมาณ และอำนาจในการตัดสินใจต่อมาตรการเชิงโครงสร้าง ดังนั้นปัญหาน้ำท่วมสงขลาจึงสะท้อนช่องว่างของการจัดการร่วมระหว่างรัฐกับชุมชน ซึ่งยังไม่สามารถบูรณาการความรู้เชิงเทคนิคของรัฐกับความรู้เชิงพื้นที่ของชุมชนให้เป็นระบบเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ในหัวข้อ 6.1 และ 6.2 จะเห็นได้ว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาน้ำท่วมจังหวัดสงขลาไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพัง หากแต่เกิดจากการซ้อนทับกันของข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของรัฐกับข้อจำกัดของการประสานงานรัฐ-ชุมชน กล่าวคือปัญหาหลักอยู่ที่ระบบการจัดการภัยพิบัติยังมีลักษณะรวมศูนย์ และเน้นการตอบโต้ภายหลังเกิดเหตุ มากกว่าการวางแผนลดความเสี่ยงร่วมกับชุมชนตั้งแต่อ่อนเกิดภัย ขณะที่ความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนที่ปรากฏในบางพื้นที่ แม้จะช่วยให้การรับมือเฉพาะหน้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่

ยังไม่เพียงพอที่จะลดความเสี่ยงเชิงโครงสร้างของน้ำท่วมได้ เพราะยังขาดกลไกถาวรในการเชื่อมโยงข้อมูลของรัฐ ความรู้ท้องถิ่น แผนผังเมือง ระบบระบายน้ำ และการตัดสินใจเชิงนโยบายเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น หากต้องระบุสาเหตุสำคัญที่สุดของปัญหาน้ำท่วมสงขลาในมิติการจัดการ อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ภาครัฐหรือชุมชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่เกิดจาก “ช่องว่างของระบบการจัดการร่วม” ระหว่างรัฐกับชุมชน กล่าวคือ รัฐมีอำนาจ งบประมาณ และข้อมูลเชิงเทคนิค แต่ยังไม่สามารถออกแบบระบบที่รับฟังและใช้ประโยชน์จากความรู้ของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ชุมชนมีประสบการณ์ เครือข่าย และความรู้เชิงพื้นที่ แต่ขาดอำนาจและทรัพยากรในการกำหนดมาตรการเชิงโครงสร้าง เช่น การจัดการทางน้ำ การควบคุมการใช้ที่ดิน และการเตรียมพร้อมระดับลุ่มน้ำ ด้วยเหตุนี้ ปัญหาน้ำท่วมสงขลาจึงเป็นผลจากข้อจำกัดทั้งหมดที่เชื่อมโยงกัน โดยมีแกนกลางอยู่ที่การขาดระบบร่วมกำกับดูแลที่สามารถประสานบทบาทของรัฐและชุมชนให้ทำงานเป็นระบบเดียวกันได้อย่างแท้จริง

ในทางตรงกันข้าม ความล้มเหลวมักเกิดขึ้นเมื่อการจัดการน้ำท่วมถูกมองเป็นภารกิจเฉพาะหน้า ขาดการเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ผ่านมา และไม่สามารถสถาปนากลไกความร่วมมือที่ยั่งยืนได้ ความสัมพันธ์รัฐ-ชุมชนจึงวนซ้ำอยู่ในรูปแบบเดิมของการแก้ไขปัญหาเป็นครั้งคราว โดยไม่ลดความเปราะบางเชิงโครงสร้างในระยะยาว (World Bank, 2012)

กล่าวโดยสรุป บทเรียนจากสงขลาชี้ให้เห็นว่า การจัดการน้ำท่วมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องขยับจากการ “ประสานงานเชิงเหตุการณ์” ไปสู่การ “ร่วมกำกับดูแล” (Co-governance) ระหว่างรัฐและชุมชน ซึ่งไม่เพียงลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ แต่ยังเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบประชาธิปไตยเชิงพื้นที่ อันเป็นฐานสำคัญของการรับมือกับภัยพิบัติในอนาคต

สรุป

การจัดการน้ำท่วมในจังหวัดสงขลาสะท้อนถึงความซับซ้อนของภัยพิบัติในบริบทเมือง-ชนบทที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ สภาพนิเวศ การขยายตัวของเมือง และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การเผชิญกับน้ำท่วมซ้ำซากไม่ได้เป็นเพียงปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน แต่ยังเชื่อมโยงกับผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และความเปราะบางของประชาชนในกลุ่มต่างๆ ทั้งชนชั้นกลางและกลุ่มเปราะบาง

บทวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า รัฐมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้วางแผนและจัดสรรทรัพยากร ผ่านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การระบายน้ำ และการแจ้งเตือนล่วงหน้า อย่างไรก็ตามกลไกแบบรวมศูนย์และการสื่อสารเชิงเทคนิคเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนของบริบทท้องถิ่นได้เต็มที่ ในทางกลับกันชุมชนมีศักยภาพสำคัญในการจัดการจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) ผ่านกลไกเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภายในชุมชน การช่วยเหลือกันเอง และการใช้ทุนทางสังคมร่วมกับความรู้ท้องถิ่น รูปแบบการจัดการของชุมชนช่วยลดผลกระทบ

ระยะสั้นและสร้างความมั่นคงทางสังคม แต่ยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากร ความไม่เท่าเทียมภายในชุมชน และความพึ่งพารัฐในมิติโครงสร้าง

การประสานงาน รัฐ-ชุมชน เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ การสร้างความเชื่อใจ ช่องทางสื่อสารที่ยืดหยุ่น และการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจช่วยทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ความร่วมมือที่ประสบผลมักเกิดในโครงการที่ชุมชนมีบทบาทตั้งแต่ระยะการวางแผนและการซ่อมแผนภัยพิบัติ การใช้ตัวกลางเช่นผู้นำท้องถิ่นหรือองค์กรพัฒนาเอกชนช่วยสะพานเชื่อมระหว่างรัฐกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทเรียนสำคัญจากสงขลา คือ การจัดการน้ำท่วมอย่างยั่งยืนต้องก้าวข้ามการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและพัฒนากลไก ร่วมกำกับดูแล (Co-governance) ระหว่างรัฐและชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบประชาธิปไตยเชิงพื้นที่ ลดความเปราะบางเชิงโครงสร้าง และเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อภัยพิบัติในอนาคต

โดยสรุป การจัดการน้ำท่วมที่ยั่งยืนไม่สามารถอาศัยรัฐหรือชุมชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัย ความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ การบูรณาการความรู้และทรัพยากร และการสร้างทุนทางสังคม เพื่อให้ระบบรัฐ-ชุมชนสามารถรับมือกับภัยพิบัติที่มีความซับซ้อนและเกิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการกำกับดูแลร่วมระหว่างรัฐและชุมชน(Co-governance) การจัดการน้ำท่วมต้องก้าวข้ามรูปแบบรวมศูนย์เพียงอย่างเดียว รัฐควรสร้างกลไกให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การระบุจุดเสี่ยง การกำหนดมาตรการ และการประเมินผล เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมและความผูกพันต่อมาตรการป้องกัน

2. พัฒนาช่องทางสื่อสารแบบสองทางและเข้าถึงง่าย ข้อมูลเตือนภัยและแนวทางปฏิบัติควรแปลเป็นภาษาท้องถิ่น ใช้แพลตฟอร์มหลายช่องทาง ทั้งดิจิทัลและแบบออฟไลน์ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความไว้วางใจของชุมชน ลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานรัฐและผู้ประสบภัย

3. สนับสนุนทุนทางสังคมและเครือข่ายชุมชน การฝึกอบรมอาสาสมัครท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นกับข้อมูลทางวิชาการ ช่วยเสริมศักยภาพการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน และการจัดการภัยพิบัติในระดับพื้นที่

4. ปรับปรุงนโยบายและมาตรการเชิงโครงสร้างให้ยืดหยุ่นและบูรณาการ รัฐควรผสมผสานการวางผังเมือง การจัดการน้ำ และมาตรการสิ่งแวดล้อมเข้ากับการเตรียมพร้อมของชุมชน ทำให้มาตรการไม่จำกัดอยู่แค่การแก้ไขเฉพาะหน้า และสามารถปรับตัวได้ตามสภาพภูมิอากาศและการขยายตัวของเมือง

5. สร้างกลไกประเมินผลและเรียนรู้จากเหตุการณ์จริง การติดตามและประเมินผลควรทำทั้งในระดับรัฐและชุมชน ใช้บทเรียนจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงแผน การจัดสรรทรัพยากร และการเตรียมความพร้อมในอนาคต ลดความเสี่ยงซ้ำซ้อน และเพิ่มความต่อเนื่องในการจัดการภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กองสารนิเทศ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐบาลไทย. (2025, November 25). *State of emergency declared in flood-stricken Songkhla Province*. PRD Thailand.
<https://thailand.prd.go.th/en/content/category/detail/id/48/iid/447457>
- กองสารนิเทศ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐบาลไทย. (2025, November 18). *Urgent action to help people affected by flood situation in the South*. PRD Thailand.
<https://thailand.prd.go.th/en/content/category/detail/id/48/iid/446379>
- ชมรมวิชาการอุทกภัย. (2565). *การจัดการอุทกภัยโดยชุมชน: จังหวัดสงขลาและพัทลุง*. Journal of Community Disaster Resilience. <https://search.tci-thailand.org/article.html?b3BlbkFydGljbGUmaWQ9NzA2MDUx>
- ธรรมศาสตร์. (2559). *การจัดการอุทกภัยโดยชุมชน: กรณีหาดใหญ่* (วิทยานิพนธ์ ปร.ด.). Thammasat University e-Thesis Archive.
https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5603031070_5641_5592.pdf
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2564). *ฐานข้อมูลชุมชนเพื่อการจัดการอุทกภัย (ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา)*. Journal of Southern Watershed Studies.
<https://www.journal.nu.ac.th/JCDR/article/download/1447/928>
- หาดใหญ่โมเดล. (2566). *การบริหารจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครหาดใหญ่ (Hat Yai flood management)*. วารสารการจัดการภัยพิบัติ. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jopag/article/download/123284/93733/320775>
- AP News. (2025, December 4). *Thai prime minister acknowledges flood response failures amid southern floods*. AP News.
<https://apnews.com/article/2586c3102fd32a95a1d0f5dc9a6ea322>
- Gebru, A., et al. (2025). *Leveraging teleconnections with graph neural networks for extreme rainfall forecasting*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2510.12328>
- Krungsri Research. (2025). *Krungsri Research Flash: Southern Floods 2025*. Krungsri.
<https://www.krungsri.com/en/research/macroeconomic/research-flash/flash-20251125>
- Liu, Y., et al. (2025). *Geospatial artificial intelligence for satellite-based flood extent mapping*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2504.02214>
- Mauchart, T. (2025, December 1). *Songkhla steps up Hat Yai flood defences ahead of mid-December storms*. The Nation. <https://www.nationthailand.com/news/general/40059436>

- Phatrabuddha, S. (2025, December 3). *Thailand government struggles to manage devastating southern floods*. Khaosod English.
<https://www.khaosodenglish.com/politics/2025/12/03/thai-government-struggles-to-manage-devastating-southern-floods>
- Phongthep, N. (2025, November 30). *Catastrophe in the South: How record rainfall and fragmented governance shape flood response*. The Nation.
<https://www.nationthailand.com/blogs/the-nation-special-report/40059516>
- Pourghasemi, H. R., & Moradi, A. (2018). Evaluating flood susceptibility through integrated geospatial techniques. *Environmental Earth Sciences*, 77(1), Article 26.
<https://doi.org/10.1007/s12665-017-7124-y>
- Rajamangala University of Technology. (2020). โครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำท่วม อำเภอ บางกล่ำ. RMUTSV Repository. <https://www.repository.rmutsv.ac.th/handle/123456789/747>
- Smith, J., & Lee, K. (2021). *Smart flood resilience: Community-scale big data for predictive flood risk monitoring*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2111.06461>
- The Nation. (2025, November 27). *Southern floods: PM orders 7 emergency measures, 24-hour monitoring*. The Nation. <https://www.nationthailand.com/news/general/40058663>
- UNICEF & National Institute of Development Administration (NIDA). (2025). *New findings reveal that Thailand must act swiftly to prepare schools for future emergencies*. UNICEF Thailand. <https://www.unicef.org/thailand/press-releases/new-findings-reveal-thailand-must-act-swiftly-prepare-schools-future-emergencies>
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (2025). *Thailand floods – Nov 2025*. ReliefWeb. <https://reliefweb.int/disaster/fl-2025-000209-tha>
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (2025). *Thailand Floods 2025: Humanitarian Response Overview*. ReliefWeb.
<https://reliefweb.int/report/thailand/thailand-floods-2025-humanitarian-response-overview>

Thai Social Science Journal**Original Article**

Received: 4 May 2026

Revised: 19 May 2026

Accepted: 30 June 2026

วิกฤตพลังงานและมาตรการประหยัดพลังงานของรัฐบาลไทย: การวิเคราะห์นโยบายเพื่อเสริมความมั่นคงพลังงานของประเทศ

Energy Crisis and Energy Conservation Measures of the Thai Government: A Policy Analysis to Strengthen National Energy Security

นายณัฐชัย บุญเพิ่ม¹

Mr.Nattachai Bunpum

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤตพลังงานโลกและผลกระทบต่อประเทศไทย รวมทั้งศึกษามาตรการประหยัดพลังงานของรัฐบาลไทยและเสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศ การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสารและการวิเคราะห์นโยบาย(Policy analysis)จากรายงานพลังงานของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และข้อมูลสถานการณ์พลังงานในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่าวิกฤตพลังงานโลกในช่วงปีพ.ศ.2569 เกิดจากหลายปัจจัยร่วมกัน ได้แก่ ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับอิหร่าน ความผันผวนของตลาดพลังงานโลก และความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานพลังงาน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และสร้างแรงกดดันต่อประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานในระดับสูง สำหรับประเทศไทย โครงสร้างพลังงานยังคงพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ โดยเฉพาะน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) ส่งผลให้ประเทศมีความเปราะบางต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลก รัฐบาลไทยจึงได้ดำเนินมาตรการประหยัดพลังงานหลายประการ เช่น การลดการใช้พลังงานในหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริมการทำงานจากที่บ้าน การบริหารจัดการพลังงานในอาคารราชการ และการกระจายแหล่งนำเข้าพลังงาน รวมทั้งการส่งเสริมพลังงานทางเลือกเช่นพลังงานชีวภาพและพลังงานหมุนเวียน การรับมือกับวิกฤตพลังงานในระยะยาว จำเป็นต้องอาศัยการปรับโครงสร้างนโยบายพลังงานของประเทศ โดยบทความเสนอแนวทางเชิงนโยบายสำคัญ ได้แก่ การกระจายแหล่งพลังงานเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้า การเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนในระบบพลังงานของประเทศและการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกภาคส่วนการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศไทยและลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดพลังงานโลกในระยะยาว

คำสำคัญ: วิกฤตพลังงาน, ความมั่นคงพลังงาน, นโยบายพลังงาน, การประหยัดพลังงาน, พลังงานหมุนเวียน

¹ นักวิชาการอิสระ ; Independent Scholar,Thailand

Corresponding author, e-mail: nattachaibunpum@gmail.com

Abstract

This article aims to analyze the global energy crisis and its impact on Thailand, examine the Thai government's energy-saving measures, and propose policy recommendations to strengthen national energy security. The study employs document analysis and policy analysis based on reports from government agencies, international organizations, and recent developments in the global energy market. The findings indicate that the global energy crisis in 2026 has been driven by multiple factors, including geopolitical tensions in the Middle East—particularly conflicts involving Iran—volatility in global energy markets, and imbalances between energy supply and demand. These factors have led to significant increases in global oil and natural gas prices, placing considerable pressure on countries that rely heavily on imported energy resources. Thailand's energy structure remains largely dependent on fossil fuels and imported energy, particularly crude oil and liquefied natural gas (LNG). This dependence makes the country vulnerable to fluctuations in global energy markets. In response, the Thai government has implemented several energy-saving measures, including reducing energy consumption in government agencies, promoting work-from-home arrangements, improving energy management in public buildings, diversifying energy import sources, and promoting alternative energy such as biofuels and renewable energy. However, addressing the energy crisis in the long term requires structural adjustments in national energy policy. This study proposes key policy recommendations, including diversifying energy sources to reduce dependence on imports, increasing the share of renewable energy in the national energy mix, and improving energy efficiency across all sectors. These strategies are expected to enhance Thailand's energy security and reduce vulnerability to global energy market volatility in the future.

Keywords: energy crisis, energy security, energy policy, energy conservation, renewable energy

1. บทนำ: วิฤตพลังงานและความท้าทายของประเทศไทย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้เผชิญกับความผันผวนของตลาดพลังงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์โดยเฉพาะเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างอิหร่านกับอิสราเอลและสหรัฐอเมริกา การเปลี่ยนแปลงของตลาดพลังงานโลก และความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ราคาพลังงาน โดยเฉพาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และพลังงานไฟฟ้า มีความผันผวนสูงในตลาดโลก วิฤตพลังงานดังกล่าวไม่เพียงส่งผลกระทบต่อประเทศผู้ส่งออกพลังงานเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อประเทศที่พึ่งพาการ

นำเข้าพลังงานจำนวนมาก ซึ่งต้องเผชิญกับต้นทุนพลังงานที่เพิ่มขึ้นและความไม่แน่นอนด้านความมั่นคงพลังงาน (International Energy Agency, 2023)

ราคาพลังงานที่เพิ่มขึ้นในตลาดโลกมีผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจของหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่มีความเปราะบางด้านพลังงาน เนื่องจากต้นทุนพลังงานที่สูงขึ้นสามารถส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า ต้นทุนการผลิต และค่าครองชีพของประชาชน นอกจากนี้ความผันผวนของตลาดพลังงานยังสร้างแรงกดดันต่อระบบเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะของรัฐ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการมาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบพลังงานและลดผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2024)

ในส่วนของประเทศไทย วิกฤตพลังงานโลกส่งผลกระทบต่อระบบพลังงานของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในระดับสูง โดยเฉพาะน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว(LNG) ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานสำคัญสำหรับการผลิตไฟฟ้าและการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มขึ้นของราคาพลังงานในตลาดโลกจึงส่งผลให้ต้นทุนพลังงานภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น และสร้างแรงกดดันต่อเศรษฐกิจและงบประมาณของรัฐ (Energy Policy and Planning Office, 2024)

โครงสร้างพลังงานของประเทศไทยยังสะท้อนถึงความท้าทายด้านความมั่นคงพลังงานอย่างชัดเจน แม้ว่าประเทศไทยจะมีแหล่งพลังงานภายในประเทศบางส่วน เช่น ก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยและพลังงานหมุนเวียนบางประเภท แต่พลังงานส่วนใหญ่ที่ใช้ในระบบเศรษฐกิจยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ การพึ่งพาการนำเข้าพลังงานในระดับสูงทำให้ประเทศมีความเสี่ยงต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลก รวมทั้งความไม่แน่นอนด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่อาจส่งผลต่อการจัดหาแหล่งพลังงานในอนาคต (International Renewable Energy Agency, 2022) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลไทยต้องดำเนินการหลายประการเพื่อรักษาเสถียรภาพด้านพลังงานของประเทศ หนึ่งในมาตรการสำคัญคือการส่งเสริมการประหยัดพลังงาน โดยเฉพาะในภาครัฐ เช่น การลดการใช้ไฟฟ้าในอาคารราชการ การปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศ และการส่งเสริมรูปแบบการทำงานที่ช่วยลดการใช้พลังงาน เช่น การทำงานจากที่บ้าน (Work from home) นอกจากนี้รัฐบาลยังพยายามกระจายแหล่งพลังงานของประเทศผ่านการจัดหาแหล่งนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลวจากหลายประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้พลังงานทางเลือก เช่น ไบโอดีเซลและพลังงานหมุนเวียน เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศในระยะยาว (Government of Thailand, 2026)

ในมุมมองของนโยบายสาธารณะ วิกฤตพลังงานสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการพลังงานในระดับชาติ โดยเฉพาะการสร้างระบบพลังงานที่มีความยืดหยุ่นและสามารถรองรับความผันผวนของตลาดพลังงานโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากประเทศไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบพลังงานโลกได้ ก็อาจเผชิญความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายพลังงาน

ในการวิเคราะห์นโยบายพลังงานของรัฐจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ช่วยอธิบายบทบาทของรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรพลังงานและการรักษาเสถียรภาพของระบบพลังงานของประเทศ โดยเฉพาะในบริบทที่โลกกำลังเผชิญความผันผวนของตลาดพลังงานและการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบพลังงานรูปแบบใหม่ แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายพลังงาน ได้แก่ แนวคิดความมั่นคงพลังงาน (Energy security) แนวคิดการจัดการพลังงานของรัฐ และแนวคิดการเปลี่ยนผ่านพลังงาน (Energy transition) ซึ่งช่วยอธิบายทั้งบทบาทของรัฐในการกำกับดูแลระบบพลังงานและทิศทางการพัฒนาพลังงานในระยะยาว (International Energy Agency, 2023)

2.1 แนวคิดความมั่นคงพลังงาน (Energy Security)

แนวคิดความมั่นคงพลังงานเป็นหนึ่งในแนวคิดพื้นฐานของการกำหนดนโยบายพลังงานของรัฐ โดยทั่วไปความมั่นคงพลังงานหมายถึงความสามารถของประเทศในการจัดหาและใช้พลังงานได้อย่างเพียงพอ มีเสถียรภาพ และมีต้นทุนที่เหมาะสม เพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและความต้องการของประชาชน แนวคิดนี้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการมีแหล่งพลังงานที่หลากหลาย การลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาแหล่งพลังงานเพียงไม่กี่แหล่ง และการสร้างระบบพลังงานที่มีความยืดหยุ่นต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลก (International Energy Agency, 2023)

ในมิติหนึ่งความมั่นคงพลังงานเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของแหล่งพลังงาน (Security of supply) ซึ่งหมายถึงการมีแหล่งพลังงานที่สามารถจัดหาได้อย่างต่อเนื่องและไม่ขาดแคลน ในกรณีของประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานจำนวนมาก ความมั่นคงของแหล่งพลังงานจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการกระจายแหล่งนำเข้าพลังงานและการสร้างความร่วมมือด้านพลังงานกับประเทศคู่ค้า นอกจากนี้ความมั่นคงพลังงานยังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าถึงพลังงาน (Energy access) ซึ่งหมายถึงการที่ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงพลังงานได้อย่างเพียงพอและในราคาที่เหมาะสม (International Renewable Energy Agency, 2022) ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา แนวคิดความมั่นคงพลังงานยังเชื่อมโยงกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากพลังงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม หากประเทศไม่สามารถจัดหาพลังงานได้อย่างเพียงพอหรือมีต้นทุนพลังงานที่สูงเกินไป ก็อาจส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2.2 แนวคิดการจัดการพลังงานของรัฐ

แนวคิดการจัดการพลังงานของรัฐเน้นบทบาทของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อบริหารจัดการระบบพลังงานของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปนโยบายพลังงาน (Energy policy) ของรัฐครอบคลุมทั้งการจัดหาแหล่งพลังงาน การกำกับดูแลตลาดพลังงาน การกำหนดมาตรการด้านราคา และการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของระบบ

พลังงานและลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดพลังงานโลก (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2024)

หนึ่งในแนวคิดที่สำคัญในการจัดการพลังงานคือแนวคิดการบริหารจัดการด้านอุปสงค์พลังงาน (Demand-Side Management- DSM) ซึ่งเน้นการลดความต้องการใช้พลังงานผ่านมาตรการต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการประหยัดพลังงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยลดการใช้พลังงาน แนวคิดการบริหารจัดการด้านอุปสงค์พลังงาน ได้รับความสำคัญมากขึ้นในหลายประเทศ เนื่องจากการลดความต้องการใช้พลังงานสามารถช่วยลดต้นทุนพลังงาน ลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงาน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (International Energy Agency, 2023)

นอกจากนี้รัฐยังมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลโครงสร้างตลาดพลังงาน เช่น การกำหนดมาตรการควบคุมราคา การส่งเสริมการแข่งขันในตลาดพลังงาน และการสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน การดำเนินนโยบายพลังงานที่มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้ระบบพลังงานของประเทศสามารถรองรับความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นได้อย่างยั่งยืน

2.3 แนวคิดการเปลี่ยนผ่านพลังงาน (Energy Transition)

แนวคิดการเปลี่ยนผ่านพลังงานเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากโลกกำลังเผชิญความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แนวคิดนี้หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบพลังงานจากการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลไปสู่การใช้พลังงานที่สะอาดและยั่งยืนมากขึ้น เช่น พลังงานหมุนเวียน พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานชีวมวล (International Renewable Energy Agency, 2022)

การเปลี่ยนผ่านพลังงานมีความสำคัญไม่เพียงในด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงพลังงานของประเทศด้วย เนื่องจากการพัฒนาแหล่งพลังงานหมุนเวียนภายในประเทศสามารถช่วยลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของระบบพลังงานในระยะยาว หลายประเทศทั่วโลกจึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนและพลังงานสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์พลังงานแห่งชาติ

ในกรณีของประเทศไทย การเปลี่ยนผ่านพลังงานได้รับความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผ่านการกำหนดนโยบายส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน เช่น การพัฒนาโครงการพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานชีวมวล นโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนในระบบพลังงานของประเทศ และลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลในระยะยาว (Energy Policy and Planning Office, 2024) โดยสรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายพลังงานช่วยอธิบายบทบาทของรัฐในการบริหารจัดการระบบพลังงานของประเทศ ทั้งในด้านการรักษาความมั่นคงพลังงาน การจัดการอุปสงค์และอุปทานพลังงาน และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของ

ระบบพลังงานโลก การนำกรอบแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายพลังงานของประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจความท้าทายของระบบพลังงานไทย และการกำหนดนโยบายที่สามารถเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศไทยในระยะยาว

3. โครงสร้างพลังงานของประเทศไทย

โครงสร้างพลังงานของประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงทั้งศักยภาพและข้อจำกัดของระบบพลังงานของประเทศ โดยระบบพลังงานไทยพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วควบคู่กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากภาคอุตสาหกรรม การคมนาคม และภาคครัวเรือน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาทรัพยากรพลังงานจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพลังงานของไทยยังคงมีความเปราะบางในหลายด้าน โดยเฉพาะการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงพลังงานของประเทศไทยในระยะยาว (International Energy Agency, 2023)

โครงสร้างพลังงานของประเทศไทยสะท้อนความเปราะบางด้านความมั่นคงพลังงานอย่างชัดเจน เนื่องจากระบบพลังงานของประเทศไทยยังพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลัก และต้องนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง ข้อมูลด้านพลังงานของไทยระบุว่าในปี พ.ศ. 2567 การใช้พลังงานขั้นต้นของประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 จากปีก่อนหน้า ขณะที่การใช้พลังงานสำคัญยังคงกระจุกตัวอยู่ที่น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน โดยเฉพาะในภาคไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติยังเป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้าของประเทศ ทั้งนี้ ข้อมูลภาคไฟฟ้าระบุว่าไฟฟ้าที่ใช้ในประเทศไทยมาจากก๊าซธรรมชาติประมาณร้อยละ 58.0 ถ่านหินประมาณร้อยละ 13.6 ไฟฟ้านำเข้าประมาณร้อยละ 14.7 พลังน้ำขนาดใหญ่ประมาณร้อยละ 3.0 และน้ำมันประมาณร้อยละ 0.4 สัดส่วนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างพลังงานไทยยังผูกโยงกับเชื้อเพลิงฟอสซิลและแหล่งพลังงานภายนอกประเทศในระดับสูง เมื่อราคาน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ หรือก๊าซธรรมชาติเหลว ในตลาดโลกผันผวน ประเทศไทยจึงได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งในด้านต้นทุนไฟฟ้า ต้นทุนการผลิต และค่าครองชีพของประชาชน ดังนั้น ปัญหาพลังงานของไทยจึงมิใช่เพียงปัญหาการจัดการพลังงานให้เพียงพอ แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบพลังงานที่ยังขาดความหลากหลายและมีความเปราะบางต่อความเสี่ยงจากภายนอก

3.1 แหล่งพลังงานหลักของไทย

แหล่งพลังงานหลักของประเทศไทยประกอบด้วยพลังงานฟอสซิลเป็นหลัก ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และถ่านหิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตไฟฟ้าและสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติซึ่งถือเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญที่สุดสำหรับการผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย โรงไฟฟ้าส่วนใหญ่ของประเทศใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงหลัก เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างต่ำและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าถ่านหินเมื่อเปรียบเทียบในเชิงสัมพัทธ์ (Energy Policy and Planning Office, 2024)

ก๊าซธรรมชาติของประเทศไทยส่วนหนึ่งมาจากแหล่งก๊าซในอ่าวไทย ซึ่งเป็นทรัพยากรพลังงานภายในประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบพลังงานของประเทศ อย่างไรก็ตามปริมาณก๊าซธรรมชาติจากแหล่งภายในประเทศมีแนวโน้มลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยต้องเพิ่มการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลวหรือ ก๊าซธรรมชาติเหลว เพื่อรองรับความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้น (International Renewable Energy Agency, 2022)

นอกจากก๊าซธรรมชาติแล้ว น้ำมันยังเป็นแหล่งพลังงานสำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคการขนส่งซึ่งยังคงพึ่งพาน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นหลัก ประเทศไทยมีการนำเข้าน้ำมันดิบในปริมาณมากเพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำมันสำเร็จรูปสำหรับใช้ในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ขณะเดียวกันถ่านหินยังคงถูกใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตไฟฟ้าในบางพื้นที่ แม้ว่าจะมีความพยายามลดการใช้ถ่านหินเนื่องจากข้อกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.2 การพึ่งพาการนำเข้าพลังงาน

หนึ่งในลักษณะสำคัญของระบบพลังงานไทยคือการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) การนำเข้าพลังงานในระดับสูงทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลกและความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์ที่อาจส่งผลกระทบต่อจัดหาแหล่งพลังงานในอนาคต (International Energy Agency, 2023)

การนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณก๊าซธรรมชาติจากแหล่งภายในประเทศมีแนวโน้มลดลง การนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว จึงกลายเป็นทางเลือกสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของระบบไฟฟ้าและรองรับความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการพึ่งพาการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว ยังทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านราคาพลังงาน เนื่องจากราคาก๊าซในตลาดโลกมีความผันผวนสูง และอาจส่งผลกระทบต่อค่าไฟฟ้าและต้นทุนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม

ในทำนองเดียวกัน ประเทศไทยยังต้องนำเข้าน้ำมันดิบในปริมาณมากเพื่อนำมาใช้ในระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคการขนส่งซึ่งยังคงพึ่งพาน้ำมันเป็นแหล่งพลังงานหลัก การพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันดิบทำให้เศรษฐกิจไทยมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันในตลาดโลก และอาจส่งผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

3.3 แนวโน้มการใช้พลังงานของไทย

แนวโน้มการใช้พลังงานของประเทศไทยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรม ความต้องการใช้พลังงานโดยรวมของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชย์กรรม และภาคครัวเรือน การขยายตัวของเมืองและการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่งผลให้ความต้องการใช้ไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะยาว (Energy Policy and Planning Office, 2024)

ภาคอุตสาหกรรมถือเป็นผู้ใช้พลังงานรายใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องใช้พลังงานจำนวนมากในการดำเนินกระบวนการผลิต ขณะเดียวกันภาคการขนส่งก็เป็นภาคที่ใช้พลังงานในสัดส่วนสูงเช่นกัน เนื่องจากการขยายตัวของระบบโลจิสติกส์และการเดินทางของประชาชน

ในอนาคต ความต้องการใช้พลังงานของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเติบโตของเศรษฐกิจและจำนวนประชากร อย่างไรก็ตามแนวโน้มดังกล่าวยังมาพร้อมกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงพลังงาน ทำให้รัฐบาลไทยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลังงานหมุนเวียน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และการกระจายแหล่งพลังงานเพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพลังงานนำเข้าในระยะยาว (International Renewable Energy Agency, 2022)

โดยสรุปโครงสร้างพลังงานของประเทศไทยยังคงพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายด้านความมั่นคงพลังงานของประเทศ การปรับโครงสร้างพลังงานให้มีความหลากหลายมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาในการกำหนดนโยบายพลังงานของประเทศไทยในอนาคต.

4. วิฤตพลังงานโลกและผลกระทบต่อประเทศไทย

วิฤตพลังงานโลกในปี พ.ศ. 2569 ทำให้ประเด็น “ความมั่นคงพลังงาน” กลับมาเป็นวาระสำคัญของหลายประเทศอีกครั้ง โดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานในระดับสูงอย่างประเทศไทย ปัจจัยสำคัญที่เร่งให้วิกฤตรุนแรงขึ้นคือความขัดแย้งทางทหารที่ขยายตัวในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะสงครามที่เกี่ยวข้องกับอิหร่าน ซึ่งได้กระทบต่อเส้นทางขนส่งพลังงานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลกอย่างช่องแคบฮอร์มุซ ช่องแคบดังกล่าวเป็นเส้นทางลำเลียงน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลวในสัดส่วนประมาณหนึ่งในห้าของการค้าพลังงานโลก เมื่อการเดินทางเรือผ่านเส้นทางนี้หยุดชะงักหรือลดลงอย่างมาก ตลาดพลังงานโลกจึงตอบสนองอย่างรวดเร็วด้วยการปรับตัวขึ้นของราคาน้ำมันและการเพิ่มขึ้นของความผันผวนในตลาดพลังงานโดยรวม

การปะทุของสงครามที่เกี่ยวข้องกับอิหร่านในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม พ.ศ. 2569 ทำให้ตลาดน้ำมันโลกเผชิญภาวะตึงตัวอย่างหนัก สำนักข่าวรอยเตอร์รายงานว่าหลังการโจมตีและการปิดกั้นช่องแคบฮอร์มุซ ราคาน้ำมันดิบเบรนต์เคยพุ่งขึ้นเหนือ 100 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล และในบางช่วงแตะระดับสูงสุดราว 119.50 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล ซึ่งเป็นระดับสูงสุดนับตั้งแต่กลางปีค.ศ.2022 ขณะเดียวกันสถาบันการเงินระหว่างประเทศหลายแห่งได้ปรับประมาณการราคาน้ำมันขึ้น โดยสะท้อนความกังวลว่าหากความขัดแย้งยืดเยื้อ ราคาน้ำมันอาจทรงตัวในระดับสูงต่อไปอีกระยะหนึ่ง

นอกจากผลต่อราคาแล้ว วิกฤตครั้งนี้ยังทำให้เห็นชัดว่าตลาดพลังงานโลกมีความเปราะบางเชิงโครงสร้างเพียงใด เพราะเมื่อแหล่งผลิตและเส้นทางขนส่งในตะวันออกกลางถูกรบกวนเพียงช่วงเวลาหนึ่ง ผลกระทบก็ขยายไปทั่วทั้งระบบ สำนักงานพลังงานสากลระบุว่าความขัดแย้งดังกล่าวก่อให้เกิดการหยุดชะงักของอุปทานน้ำมันใน

ตะวันออกกลางในระดับที่รุนแรงมาก และทำให้หลายประเทศต้องพิจารณาปล่อยน้ำมันสำรองทางยุทธศาสตร์เพื่อบรรเทาความตึงตัวของตลาด อย่างไรก็ตามมาตรการเช่นนี้มีลักษณะเป็นเพียงการประคองสถานการณ์ระยะสั้น มิได้แก้ปัญหาความเสี่ยงเชิงโครงสร้างของระบบพลังงานโลกแต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทย ผลกระทบจากวิกฤตพลังงานโลกเกิดขึ้นอย่างชัดเจน เพราะไทยเป็นประเทศที่ยังต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจำนวนมาก ทั้งน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว อีกทั้งระบบพลังงานของประเทศยังพึ่งพาก๊าซธรรมชาติในสัดส่วนสูง โดยรอยเตอร์รายงานว่าการใช้พลังงานของไทยพึ่งพาก๊าซธรรมชาติราว 68% เมื่อราคาพลังงานในตลาดโลกเพิ่มขึ้นและความเสี่ยงด้านการจัดหาก๊าซขยายตัว ต้นทุนด้านพลังงานของประเทศจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วยทันที รัฐบาลไทยจึงต้องออกมาตรการประหยัดพลังงานเร่งด่วน เช่น ให้องค์กรราชการจำนวนมากทำงานจากบ้าน จำกัดการใช้ลิฟต์ ปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศในอาคารราชการไว้ที่ 26-27 องศาเซลเซียส และลดการใช้ไฟฟ้าในอาคารของรัฐ เพื่อประคองเสถียรภาพของระบบพลังงานในช่วงวิกฤต

มาตรการดังกล่าวสะท้อนว่าผลกระทบของวิกฤตพลังงานไม่ได้อยู่เพียงในระดับตลาดโลก แต่ได้ส่งผ่านมาสู่การบริหารราชการและชีวิตประจำวันภายในประเทศโดยตรง เมื่อพลังงานมีต้นทุนสูงขึ้น รัฐต้องแบกรับภาระทางนโยบายมากขึ้น ทั้งในด้านการควบคุมค่าใช้จ่ายภาครัฐ การประคับประคองราคาพลังงาน และการป้องกันไม่ให้ต้นทุนด้านพลังงานส่งผ่านไปสู่ค่าครองชีพของประชาชนอย่างรุนแรงเกินไป ในกรณีของไทย รัฐบาลยังเดินทางหาแหล่งนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว ใหม่จากสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้ พร้อมกับผลักดันพลังงานทางเลือกอย่างไบโอดีเซลและมาตรการพยุงราคาก๊าซธรรมชาติเหลว เพื่อกระจายความเสี่ยงและลดแรงกดดันจากตลาดพลังงานโลก

ในเชิงเศรษฐกิจมหภาค ต้นทุนพลังงานที่สูงขึ้นมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อระบบเศรษฐกิจไทย เนื่องจากพลังงานเป็นต้นทุนพื้นฐานของทั้งภาคการผลิต การขนส่ง และบริการ เมื่อราคาน้ำมันและก๊าซปรับตัวเพิ่มขึ้น ต้นทุนของภาคอุตสาหกรรมและระบบโลจิสติกส์ก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอาจส่งผลต่อราคาสินค้า อัตราเงินเฟ้อ และความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจไทยในระยะต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยยังใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้า ดังนั้นความผันผวนของราคาก๊าซและก๊าซธรรมชาติเหลว ในตลาดโลกจึงเชื่อมโยงโดยตรงกับต้นทุนการผลิตไฟฟ้าและแนวโน้มค่าไฟฟ้าภายในประเทศ

ประเด็นเรื่องค่าไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นจึงไม่ใช่เพียงผลของการบริหารภายในประเทศเท่านั้น หากแต่เป็นผลจากการเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นระหว่างโครงสร้างพลังงานไทยกับตลาดเชื้อเพลิงโลก เมื่อประเทศพึ่งพาการนำเข้าก๊าซและน้ำมันในระดับสูง ความผันผวนจากภายนอกย่อมสะท้อนต่อราคาพลังงานภายในอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วิกฤตครั้งนี้จึงเผยให้เห็นข้อจำกัดของโครงสร้างพลังงานไทยอย่างเด่นชัด กล่าวคือประเทศยังมีความเปราะบางจากการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลนำเข้า และยังคงเร่งกระจายแหล่งพลังงานให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อไม่ให้ความขัดแย้งระหว่างประเทศหรือเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ภายนอกมากำหนดต้นทุนพลังงานของประเทศมากเกินไป

กล่าวโดยสรุป วิฤตพลังงานโลกในปี 2569 โดยเฉพาะผลจากสงครามที่เกี่ยวข้องกับอิหร่านและการหยุดชะงักของช่องแคบฮอร์มุซ ได้ทำให้ราคาพลังงานโลกปรับตัวสูงขึ้นและเพิ่มความผันผวนของตลาดพลังงานอย่างรุนแรง สำหรับประเทศไทย ผลกระทบที่สำคัญคือการเพิ่มขึ้นของต้นทุนพลังงาน แรงกดดันต่อค่าไฟฟ้า และการสะท้อนความเปราะบางของโครงสร้างพลังงานที่พึ่งพาการนำเข้าอย่างมาก สถานการณ์ดังกล่าวจึงยืนยันว่าการมีมาตรการประหยัดพลังงานในระยะสั้นเป็นสิ่งจำเป็น แต่ในระยะยาวประเทศไทยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างนโยบายพลังงานไปสู่ระบบที่มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น และพึ่งพาแหล่งพลังงานภายในประเทศและพลังงานสะอาดมากขึ้น เพื่อเสริมความมั่นคงพลังงานของประเทศอย่างยั่งยืน

5. มาตรการประหยัดพลังงานของประเทศไทย

ภายใต้สถานการณ์วิฤตพลังงานโลกในช่วงปี พ.ศ. 2569 รัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการหลายประการเพื่อรับมือกับความผันผวนของตลาดพลังงานและลดแรงกดดันต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ มาตรการเหล่านี้มีทั้งมาตรการระยะสั้นเพื่อควบคุมการใช้พลังงานในช่วงที่ต้นทุนพลังงานสูงขึ้น และมาตรการระยะกลางที่มุ่งปรับโครงสร้างการจัดหาและการใช้พลังงานของประเทศให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยมาตรการสำคัญของรัฐสามารถแบ่งออกได้เป็นสามด้านหลัก ได้แก่ มาตรการลดการใช้พลังงานในภาครัฐ มาตรการบริหารจัดการพลังงาน และนโยบายการจัดหาแหล่งพลังงานใหม่ (Energy Policy and Planning Office, 2024)

5.1 มาตรการลดการใช้พลังงานในภาครัฐ

มาตรการประหยัดพลังงานในภาครัฐถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลใช้ในการลดความต้องการใช้พลังงานในช่วงวิฤตพลังงานโลก โดยเฉพาะในช่วงที่ราคาพลังงานปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลไทยได้ออกนโยบายให้หน่วยงานราชการดำเนินมาตรการลดการใช้พลังงานในสำนักงานและอาคารของรัฐ เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของภาครัฐและลดแรงกดดันต่อระบบพลังงานของประเทศ

หนึ่งในมาตรการที่ได้รับความนิยมอย่างมากคือการส่งเสริมรูปแบบการทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน เพื่อลดการใช้พลังงานในอาคารราชการและลดการเดินทางของบุคลากร มาตรการดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดการใช้ไฟฟ้าในสำนักงาน แต่ยังช่วยลดการใช้เชื้อเพลิงในภาคการขนส่งอีกด้วย ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการลดความต้องการใช้พลังงานโดยรวมของประเทศ (Reuters, 2026)

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้เครื่องปรับอากาศในอาคารราชการ โดยให้รับอุณหภูมิของเครื่องปรับอากาศให้อยู่ในระดับประมาณ 26-27 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นระดับที่ช่วยประหยัดพลังงานได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร นโยบายดังกล่าวสะท้อนถึงแนวคิดการบริหารจัดการด้านอุปสงค์พลังงาน (Demand-Side Management) ซึ่งเน้นการลดความต้องการใช้พลังงานผ่านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและรูปแบบการใช้พลังงานขององค์กรและประชาชน (International Energy Agency, 2023)

5.2 มาตรการบริหารจัดการพลังงาน

นอกจากมาตรการลดการใช้พลังงานในภาครัฐแล้ว รัฐบาลไทยยังดำเนินมาตรการบริหารจัดการพลังงานในระดับองค์กรและระบบพลังงานโดยรวม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและลดการสูญเสียพลังงานในระบบ มาตรการดังกล่าวรวมถึงการลดการใช้ไฟฟ้าในอาคารราชการ การจัดการระบบไฟฟ้าในช่วงเวลาที่มีความต้องการใช้พลังงานสูง และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีประหยัดพลังงานในหน่วยงานภาครัฐ

การบริหารจัดการพลังงานในอาคารราชการเป็นอีกหนึ่งมาตรการสำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยมีการกำหนดแนวทางให้หน่วยงานรัฐปรับปรุงระบบไฟฟ้าและอุปกรณ์ภายในอาคารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน การติดตั้งระบบควบคุมแสงสว่างอัตโนมัติ และการปรับปรุงระบบปรับอากาศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มาตรการเหล่านี้ช่วยลดการใช้พลังงานของภาครัฐในระยะยาว และยังช่วยสร้างตัวอย่างให้กับภาคเอกชนในการนำแนวทางการประหยัดพลังงานไปปรับใช้ในองค์กรของตน (Energy Policy and Planning Office, 2024)

นอกจากนี้รัฐบาลยังส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ นำระบบการจัดการพลังงาน (Energy Management System) มาใช้ในการบริหารจัดการการใช้พลังงานภายในองค์กร ระบบดังกล่าวช่วยให้หน่วยงานสามารถติดตามและวิเคราะห์การใช้พลังงานได้อย่างเป็นระบบ และสามารถกำหนดมาตรการลดการใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 นโยบายจัดหาแหล่งพลังงานใหม่

นอกจากมาตรการด้านการลดการใช้พลังงานแล้ว รัฐบาลไทยยังให้ความสำคัญกับการกระจายแหล่งพลังงานและการจัดหาแหล่งพลังงานใหม่เพื่อเพิ่มความมั่นคงพลังงานของประเทศ หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการเพิ่มการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว (Liquefied Natural Gas- LNG) จากหลายประเทศ เพื่อกระจายความเสี่ยงด้านการจัดหาเชื้อเพลิงและลดการพึ่งพาแหล่งพลังงานเพียงไม่กี่แหล่ง

การนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบพลังงานไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณก๊าซธรรมชาติจากแหล่งภายในประเทศมีแนวโน้มลดลง การจัดหาก๊าซธรรมชาติเหลว จากตลาดโลกจึงเป็นทางเลือกสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของระบบไฟฟ้าและรองรับความต้องการพลังงานของประเทศ อย่างไรก็ตามการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว ยังทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความผันผวนของราคาก๊าซในตลาดโลก ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องพิจารณานโยบายกระจายแหล่งนำเข้าและสร้างความร่วมมือด้านพลังงานกับประเทศคู่ค้า (International Renewable Energy Agency, 2022)

นอกจากการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว แล้ว รัฐบาลไทยยังส่งเสริมความร่วมมือด้านพลังงานระหว่างประเทศ เช่น ความร่วมมือด้านการจัดหาพลังงาน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน และการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนในภูมิภาค ความร่วมมือดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศในระยะยาว และช่วยให้ประเทศไทยสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบพลังงานโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ โดยสรุปมาตรการประหยัดพลังงานของประเทศไทยในช่วงวิกฤตพลังงานโลกสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลในการลดความต้องการใช้พลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และกระจายแหล่งพลังงานของประเทศ แม้ว่ามาตรการเหล่านี้จะช่วยบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตพลังงานในระยะสั้นได้ในระดับหนึ่ง แต่ในระยะยาว ประเทศไทยยังจำเป็นต้องดำเนินนโยบายพลังงานที่มุ่งปรับโครงสร้างระบบพลังงานของประเทศให้มีความยั่งยืนและมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

6. การส่งเสริมพลังงานทางเลือก

การส่งเสริมพลังงานทางเลือกถือเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของประเทศไทยในการเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานและลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลจากต่างประเทศ ภายใต้บริบทของวิกฤตพลังงานโลกและความผันผวนของตลาดพลังงานระหว่างประเทศ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลังงานทางเลือกในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะพลังงานชีวภาพ พลังงานหมุนเวียน และพลังงานสะอาด ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อทั้งความมั่นคงพลังงาน การลดต้นทุนพลังงานในระยะยาว และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (International Renewable Energy Agency, 2022)

การส่งเสริมพลังงานทางเลือกของประเทศไทยต้องพิจารณาอยู่บนฐานของโครงสร้างการใช้พลังงานโดยรวมของประเทศ ซึ่งยังสะท้อนความไม่สมดุลระหว่างความต้องการใช้พลังงานกับสัดส่วนพลังงานทางเลือกที่มีอยู่จริง ข้อมูลสถานการณ์พลังงานของไทยระบุว่า ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายรวมประมาณ 84,178 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe) โดยแยกตามประเภทเชื้อเพลิงพบว่า การใช้พลังงานยังคงพึ่งพาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมมากที่สุดประมาณร้อยละ 49 รองลงมาคือไฟฟ้าประมาณร้อยละ 22 ถ่านหินประมาณร้อยละ 9 แก๊สธรรมชาติประมาณร้อยละ 7 พลังงานหมุนเวียนประมาณร้อยละ 9 และพลังงานหมุนเวียนแบบดั้งเดิมประมาณร้อยละ 4 ส่วนในภาคการผลิตไฟฟ้า ประเทศไทยมีการผลิตไฟฟ้ารวมประมาณ 223,295 กิกะวัตต์-ชั่วโมง (GWh) โดยแก๊สธรรมชาติยังเป็นเชื้อเพลิงหลักประมาณร้อยละ 58 ขณะที่ถ่านหิน/ลิกไนต์อยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 ไฟฟ้านำเข้าอยู่ที่ประมาณร้อยละ 15 พลังน้ำประมาณร้อยละ 3 และพลังงานหมุนเวียนประมาณร้อยละ 14 ตัวเลขเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายส่งเสริมพลังงานทางเลือกอย่างต่อเนื่อง แต่ระบบพลังงานโดยรวมยังคงพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและพลังงานจากภายนอกประเทศในระดับสูง ส่งผลให้ประเทศยังมีความเปราะบางต่อความผันผวนของราคาน้ำมัน แก๊สธรรมชาติ ในตลาดโลก ดังนั้น การส่งเสริมพลังงานทางเลือกจึงมิใช่เพียงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมหรือการลดคาร์บอนเท่านั้น หากแต่เป็นมาตรการเชิงยุทธศาสตร์ในการลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้า เพิ่มความหลากหลายของแหล่งพลังงาน และเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศในระยะยาว

นโยบายด้านพลังงานทางเลือกของประเทศไทยได้รับการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (Alternative Energy Development Plan- AEDP) ซึ่งมีเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนพลังงาน

หมุนเวียนในระบบพลังงานของประเทศ และลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลในระยะยาว นโยบายดังกล่าวสะท้อนถึงความพยายามของรัฐในการปรับโครงสร้างพลังงานของประเทศให้มีความยั่งยืนและสามารถรองรับความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นในอนาคต (Energy Policy and Planning Office, 2024)

พลังงานชีวภาพ

พลังงานชีวภาพเป็นหนึ่งในแหล่งพลังงานทางเลือกที่มีบทบาทสำคัญในประเทศไทย เนื่องจากประเทศมีศักยภาพด้านการเกษตรและสามารถใช้วัตถุดิบทางการเกษตรมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื้อเพลิงชีวภาพที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ไบโอดีเซลและเอทานอล ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นส่วนผสมในเชื้อเพลิงสำหรับภาคการขนส่ง เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันดิบและเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ ไบโอดีเซลผลิตจากน้ำมันปาล์มซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย การส่งเสริมการใช้ไบโอดีเซลจึงไม่เพียงช่วยลดการพึ่งพาน้ำมันนำเข้าเท่านั้น แต่ยังช่วยสนับสนุนภาคเกษตรกรรมของประเทศอีกด้วย รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายให้มีการผสมไบโอดีเซลในน้ำมันดีเซลในระดับต่างๆ เช่น B7 หรือ B10 เพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานชีวภาพในภาคการขนส่ง

ในทำนองเดียวกัน เอทานอลซึ่งผลิตจากพืชทางการเกษตร เช่น อ้อยและมันสำปะหลัง ก็เป็นเชื้อเพลิงชีวภาพที่มีบทบาทสำคัญในระบบพลังงานของประเทศ โดยเอทานอลถูกนำมาใช้เป็นส่วนผสมในน้ำมันเบนซิน เช่น E10 หรือ E20 เพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การส่งเสริมพลังงานชีวภาพจึงมีบทบาททั้งในด้านความมั่นคงพลังงานและการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท (International Energy Agency, 2023)

พลังงานหมุนเวียน

พลังงานหมุนเวียนเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของนโยบายพลังงานไทย โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลม ซึ่งมีศักยภาพสูงในการผลิตไฟฟ้าและช่วยลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล พลังงานแสงอาทิตย์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย เนื่องจากประเทศตั้งอยู่ในเขตร้อนและมีศักยภาพด้านพลังงานแสงอาทิตย์สูง รัฐบาลได้ส่งเสริมการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ทั้งในระดับโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่และในระดับครัวเรือน เช่น โครงการโซลาร์รูฟท็อป ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถผลิตไฟฟ้าใช้เองและลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาว (International Renewable Energy Agency, 2022)

พลังงานลมก็เป็นอีกหนึ่งแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านลม เช่น ภาคตะวันออกเฉิยเหนือและภาคใต้ แม้ว่าการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมในประเทศไทยจะยังมีสัดส่วนไม่สูงมากเมื่อเทียบกับพลังงานแสงอาทิตย์ แต่การพัฒนาโครงการพลังงานลมในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้ช่วยเพิ่มความหลากหลายของแหล่งพลังงาน และช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคพลังงาน การพัฒนาพลังงานหมุนเวียนยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยืดหยุ่นให้กับระบบพลังงานของประเทศ เนื่องจากพลังงานหมุนเวียนเป็นพลังงานที่สามารถผลิตได้ภายในประเทศและไม่ต้องพึ่งพาการนำเข้าจาก

ต่างประเทศ การเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนในระบบพลังงานจึงเป็นแนวทางสำคัญในการลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดพลังงานโลก

พลังงานสะอาดและนโยบายลดคาร์บอน

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แนวโน้มของนโยบายพลังงานโลกได้ให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการพัฒนาเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ ประเทศไทยเองก็ได้กำหนดเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด โดยมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบพลังงานที่ยั่งยืน

หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน เช่น การสนับสนุนเทคโนโลยีประหยัดพลังงาน การส่งเสริมการใช้อยานยนต์ไฟฟ้า และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่สามารถรองรับพลังงานหมุนเวียนได้มากขึ้น นโยบายเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยคาร์บอนในภาคพลังงาน และช่วยให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (United Nations Development Programme, 2025)

โดยสรุป การส่งเสริมพลังงานทางเลือกมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศไทยในระยะยาว พลังงานชีวภาพช่วยลดการพึ่งพาการนำเข้าน้ำมัน พลังงานหมุนเวียนช่วยเพิ่มความหลากหลายของแหล่งพลังงาน และพลังงานสะอาดช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาพลังงานทางเลือกจึงไม่เพียงเป็นมาตรการในการรับมือกับวิกฤตพลังงานในระยะสั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการปรับโครงสร้างระบบพลังงานของประเทศไทยให้มีความยั่งยืนและมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นในอนาคต.

7. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมความมั่นคงพลังงานสำหรับไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤตพลังงานโลก โครงสร้างพลังงานของประเทศไทย และมาตรการด้านพลังงานที่รัฐบาลดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา พบว่าระบบพลังงานของไทยยังคงมีความเปราะบางจากการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในระดับสูง วิกฤตพลังงานโลกในช่วงปีพ.ศ.2569 โดยเฉพาะผลกระทบจากความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง ได้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานจำนวนมากจะได้รับผลกระทบจากความผันผวนของตลาดพลังงานโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายพลังงานของประเทศไทยในระยะต่อไปจำเป็นต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานผ่านการปรับโครงสร้างระบบพลังงานให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (International Energy Agency, 2023)

7.1 การกระจายแหล่งพลังงาน

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการแรกคือการกระจายแหล่งพลังงานของประเทศไทยเพื่อลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้าในระดับสูง ปัจจุบันประเทศไทยยังคงพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) ในสัดส่วนที่

สูง ซึ่งทำให้ระบบพลังงานของประเทศมีความเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาพลังงานในตลาดโลกและความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์

ดังนั้นรัฐบาลควรดำเนินนโยบายกระจายแหล่งพลังงานทั้งในด้านแหล่งพลังงานและประเทศคู่ค้าทางพลังงาน เช่น การจัดหาก๊าซธรรมชาติเหลว จากหลายภูมิภาคของโลก การสร้างความร่วมมือด้านพลังงานกับประเทศผู้ผลิตพลังงาน และการพัฒนาแหล่งพลังงานภายในประเทศให้มีบทบาทมากขึ้น การกระจายแหล่งพลังงานดังกล่าวจะช่วยลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาแหล่งพลังงานเพียงไม่กี่แหล่ง และเพิ่มความยืดหยุ่นของระบบพลังงานของประเทศ (International Renewable Energy Agency, 2022)

7.2 การส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการที่สองคือการเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนในระบบพลังงานของประเทศ พลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานชีวมวล มีศักยภาพสำคัญในการช่วยลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลและเพิ่มความมั่นคงพลังงานในระยะยาว เนื่องจากพลังงานหมุนเวียนสามารถผลิตได้ภายในประเทศและไม่ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ

รัฐบาลควรเร่งดำเนินนโยบายที่สนับสนุนการลงทุนในพลังงานหมุนเวียน เช่น การส่งเสริมโครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในระดับครัวเรือนและภาคธุรกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานเพื่อรองรับการเชื่อมต่อพลังงานหมุนเวียนเข้าสู่ระบบไฟฟ้า และการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาด นโยบายดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนในระบบพลังงานได้อย่างต่อเนื่อง และช่วยลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลในระยะยาว (Energy Policy and Planning Office, 2024)

7.3 การพัฒนาประสิทธิภาพพลังงาน

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการที่สามคือการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน (energy efficiency) ในทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ เนื่องจากการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นหนึ่งในวิธีที่มีต้นทุนต่ำที่สุดในการเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศ การลดการใช้พลังงานโดยไม่ลดประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถช่วยลดความต้องการใช้พลังงานโดยรวม และลดภาระการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ

ในทางปฏิบัติ รัฐบาลควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีประหยัดพลังงานในภาคอุตสาหกรรม ภาคอาคาร และภาคการขนส่ง เช่น การสนับสนุนการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูง การพัฒนาอาคารประหยัดพลังงาน และการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า นอกจากนี้ การส่งเสริมมาตรการด้านการจัดการพลังงานในองค์กร เช่น ระบบการจัดการพลังงาน (Energy Management System) และมาตรฐานอาคารเขียว ก็สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในระยะยาวได้ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2024)

โดยสรุป การเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินนโยบายในหลายมิติพร้อมกัน ทั้งการกระจายแหล่งพลังงาน การส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน มาตรการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดพลังงานโลก แต่ยังช่วยสร้างระบบพลังงานที่มีความยั่งยืนและสามารถรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

วิกฤตพลังงานโลกในช่วงปี พ.ศ. 2569 ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของระบบพลังงานโลกที่ได้รับผลกระทบจากความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ ความผันผวนของตลาดพลังงาน และความไม่แน่นอนของอุปทานพลังงาน โดยเฉพาะความขัดแย้งในตะวันออกกลางซึ่งเกี่ยวข้องกับอิหร่านและส่งผลกระทบต่อเส้นทางขนส่งพลังงานสำคัญของโลก ส่งผลให้ราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ วิกฤตดังกล่าวได้สร้างแรงกดดันต่อประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานจำนวนมากรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งต้องเผชิญกับต้นทุนพลังงานที่เพิ่มขึ้นและความไม่แน่นอนด้านความมั่นคงพลังงาน

โครงสร้างพลังงานของประเทศไทยยังคงพึ่งพาพลังงานฟอสซิลเป็นหลัก โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และถ่านหิน ขณะเดียวกัน ประเทศยังต้องนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง โดยเฉพาะน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) โครงสร้างพลังงานลักษณะนี้ทำให้ประเทศไทยมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลก เมื่อราคาพลังงานปรับตัวเพิ่มขึ้นจึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อค่าไฟฟ้า ต้นทุนการผลิต และค่าครองชีพของประชาชน เพื่อลดผลกระทบจากวิกฤตพลังงาน รัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการหลายประการ ทั้งในด้านการลดการใช้พลังงาน การบริหารจัดการพลังงาน และการกระจายแหล่งพลังงานของประเทศ มาตรการสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการประหยัดพลังงานในภาครัฐ เช่น การทำงานจากที่บ้าน การปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศในอาคารราชการ และการลดการใช้ไฟฟ้าในหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้รัฐบาลยังดำเนินนโยบายจัดหาแหล่งพลังงานใหม่ เช่น การนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว จากหลายประเทศ และการส่งเสริมพลังงานทางเลือก เช่น ไบโอดีเซลและพลังงานหมุนเวียน เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศไทยในระยะยาว

อย่างไรก็ตามวิกฤตพลังงานโลกครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่ามาตรการระยะสั้นเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาคความเปราะบางของระบบพลังงานไทย ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างนโยบายพลังงานให้มีความยั่งยืนมากขึ้น ผ่านการกระจายแหล่งพลังงาน การเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียน และการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายดังกล่าวจะช่วยลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ เพิ่มความยืดหยุ่นของระบบพลังงาน และเสริมสร้างความมั่นคงพลังงานของประเทศไทยในระยะยาว กล่าวโดยสรุป วิกฤตพลังงานโลกไม่เพียงเป็นความท้าทายด้านพลังงานของประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสสำคัญในการปรับโครงสร้างระบบพลังงานของประเทศไทยให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนผ่านพลังงานของโลกในอนาคต หากประเทศไทยสามารถดำเนินนโยบายพลังงานที่มีประสิทธิภาพและมุ่งสู่การ

พัฒนาพลังงานสะอาดได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนด้านพลังงานของประเทศในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- Energy Policy and Planning Office. (2024). *Annual report 2024*. Ministry of Energy, Thailand.
- International Energy Agency. (2023). *Thailand energy profile*. International Energy Agency.
- International Renewable Energy Agency. (2017). *Renewable energy outlook: Thailand*. IRENA.
- International Renewable Energy Agency. (2022). *Renewable energy outlook for ASEAN: Towards a regional energy transition*. IRENA.
- Krungsri Research. (2024). *Industry outlook 2025–2027: Power generation*. Bank of Ayudhya.
- Krungsri Research. (2026). *Thailand industry outlook 2026–2028*. Bank of Ayudhya.
- Ministry of Energy. (2024). *Energy policy and strategy of Thailand*. Ministry of Energy, Thailand.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). *Clean energy finance and investment roadmap of Thailand*. OECD Publishing.
- Reuters. (2026, March 9). Thailand seeking new energy sources, to promote subsidised biodiesel. *Reuters*.
- Reuters. (2026, March 10). Thailand orders bureaucrats to use stairs and work from home in energy saving drive. *Reuters*.
- United Nations Development Programme. (2025). *Just energy transition in Thailand*. UNDP.
- World Bank. (2023). *Thailand energy transition and policy review*. World Bank.
- Energy Policy and Planning Office. (2023). *Alternative energy development plan (AEDP)*. Ministry of Energy.
- Office of the National Energy Policy Council. (2024). *Thailand power development plan 2024 (PDP2024)*. Government of Thailand.
- Government of Thailand. (2026). *PM orders public agencies to work from home except public service operations*. Royal Thai Government.

ศีลธรรมแบบเลือกปฏิบัติและความชอบธรรมแบบหลายขั้ว:
เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพฤติกรรมว่าด้วยความไว้วางใจ อธิปไตย
และความมั่นคงนอกเหนือระเบียบเสรีนิยมที่นำโดยตะวันตก

Selective Moralism and Multipolar Legitimacy: A Behavioural Political Economy of Trust, Sovereignty, and Security Beyond the Western-Led Liberal Order

. Federico Verri¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งสร้างทฤษฎีว่าด้วยการโต้แย้งระเบียบระหว่างประเทศ ผ่านมุมมองเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพฤติกรรมในมิติของความไว้วางใจอธิปไตย ความมั่นคง และความชอบธรรมทางศีลธรรมในยุคหลายขั้วอำนาจ บทความนี้มีความเห็นที่ต่างออกไปจากกลุ่มนักสังคมนิยมตะวันตกหรือกลุ่มผู้นิยมการถ่วงดุลอำนาจจากภายนอกที่มักตีความว่าความท้าทายต่อระเบียบระหว่างประเทศคือ การปฏิเสธบรรทัดฐานสากลโดยรัฐที่ไม่ใช่ตะวันตก แต่บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า รัฐที่ไม่ใช่ตะวันตกกำลังโต้แย้งสิ่งที่พวกเขาตระหนักว่าเป็นความยั่งยืนของตะวันตกในการเลือกบังคับใช้บรรทัดฐานทางศีลธรรมที่อ้างว่าเป็นสากลโดยกลุ่มอำนาจเสรีนิยม บทความนี้ใช้วิธีการสังเคราะห์แนวคิดและวิพากษ์วรรณกรรมงานวิจัยด้านความชอบธรรม และความไว้วางใจบรรทัดฐานระหว่างประเทศและวัฒนธรรมระเบียบโลกเสรีนิยมทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชิงวิพากษ์ และภาวะหลายขั้วอำนาจในเชิงโมทัศน์บทความนี้พิจารณาความชอบธรรมในฐานะสินทรัพย์เชิงพฤติกรรมและเชิงความสัมพันธ์ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ถึงความคงเส้นคงวาความเป็นธรรมในเชิงกระบวนการการยับยั้งชั่งใจ และการต่างตอบแทนในการตรวจสอบบทความนี้ได้นำเสนอ "แบบจำลองการโต้แย้งความชอบธรรมเชิงพฤติกรรม" (Behavioural Legitimacy Contestation Model) ซึ่งเชื่อมโยงการรับรู้เรื่องความไม่สอดคล้องทางศีลธรรมเข้ากับการเสื่อมถอยของความไว้วางใจ การโต้แย้งความชอบธรรมการอ้างสิทธิ์ในอธิปไตยทางเลือกและวาทกรรมความมั่นคงในโลกหลายขั้วอำนาจแบบจำลองนี้ยังอธิบายว่าเหตุใดการอ้างสิทธิ์ด้านอธิปไตย การไม่แทรกแซง เอกราชทางอารยธรรม และความมั่นคงยังคงสามารถดึงดูดแนวร่วมได้แม้ว่ารัฐที่สนับสนุนประเด็นเหล่านี้อาจมีความบกพร่องทางศีลธรรมในตัวเองก็ตามบทความนี้ได้แย้งว่าวิกฤตของระเบียบเสรีนิยมที่นำโดยตะวันตกไม่ได้เป็นเพียงวิกฤตของการเปลี่ยนผ่านอำนาจหรือความเสื่อมถอยของ

¹ British International School of Timisoara, Romania

Corresponding author, e-mail: federico.verri@britishschool-timisoara.ro

สถาบันเท่านั้น แต่ยังเป็นวิกฤตของความน่าเชื่อถือทางศีลธรรม สำหรับรัฐมหาอำนาจระดับกลางและสังคมในเอเชียที่สำคัญเชิงพฤติกรรมคือทางออกไม่ใช่การแทนที่การผูกขาดการอ้างสิทธิ์ทางศีลธรรมหนึ่งด้วยอีกสถาบันหนึ่งแต่คือการทำให้อ้างสิทธิ์แห่งอำนาจทั้งหมดอยู่ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ทั้งในด้านความคงเส้นคงวา การยับยั้งชั่งใจ ความรับผิดชอบ และผลกระทบต่อสังคม

คำสำคัญ: ความชอบธรรม, ความมั่นคง, ความไว้วางใจ, ระเบียบหลายขั้ว, เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพฤติกรรม

Abstract

This article theorizes contestation over international order in behavioural political economy terms of trust, sovereignty, security, and moral legitimacy in a multipolar age. Unlike Western Realists or Offshore Balancers who interpret challenges to international order as outright rejection of international norms by non-Western states, this article posits that non-Western states are contesting perceived Western hypocrisy in the selective enforcement of purportedly universal moral norms by liberal powers. The article advances conceptual synthesis and literature critique of research on legitimacy and trust, international norms and culture, liberal international order, Global International Relations scholarship and multipolarity. Conceptually, the article approaches legitimacy as a behavioural and relational asset predicated on perceptions of consistency, procedural fairness, restraint and reciprocity in scrutiny. Findings: The article conceptualizes the Behavioural Legitimacy Contestation Model. The model dynamically connects perceived moral inconsistency with trust erosion, legitimacy contestation, sovereignty alternative claiming and multipolar security narratives. The model also suggests why sovereignty, non-intervention, civilizational independence and security appeals can still garner constituencies even when the states championing those causes may themselves be morally contestable. This article argues that the crisis of Western-led liberal order is not only a crisis of power transition or institutional sclerosis; it is also crisis of moral credibility. For Asian middle powers and societies, the behavioural implication is that the solution is not to replace one monopoly of moral claim with another, but to hold all claims of power to the same criteria of consistency, restraint, accountability and social consequence. The argument has practical relevance for regional social science and policy analysis.

Keywords: Behavioural political economy, Legitimacy, Multipolarity, Security, Trust

I. Introduction

Characterizations of the emerging international order as multipolar, fragmented, or post-Western are apt. But they risk remaining overly material. They point to economic rebalancing, the military ascendance of rising powers, BRICS-plus platforms, or diplomacy's Western declinism. But the transformation runs deeper than that: behavioural and moral. Order at the international level depends

not simply on force, markets, contracts, and institutions, but also on trust. Trust that rules are upheld with sufficient regularity to make cooperation worthwhile and credible.

Take as a starting point one obvious but underappreciated point: legitimacy is generated not by moral rhetoric alone. Moral rhetoric matters, but it matters most when supported by practicable consistency. International relations is filled with principled language that accrues power over others when those others believe it will be applied to them. Said differently, if the rhetoric of democracy and human rights, sovereign equality, humanitarianism, and rules-based order is enforced rigidly against adversaries but discounted when it benefits friends, then its ability to generate positive norms weakens. The erosion is not just diplomatic. It is behavioural: a change in how states, peoples, and institutions view authority itself.

Few criticisms of the liberal order have been trumpeted more effectively in recent years than this one. Non-Western governments have built entire constituencies—and political narratives—around the gap between principled language and inconsistent practice. To be sure, these governments do not constitute a moral bloc. Russia and China, Iran and the governments of the Middle East, Asia, and Africa all have their own ideological preferences, institutional features, strategic habits, and domestic sources of legitimacy. Collapsing these narratives into one another would be a mistake. But they often make the same arguments. Calls for Westphalian sovereignty. Insistence on non-interference. Appeals to historical victimhood. Defenses of security autonomy. Emphasis on civilizational respect. Resistance to any external moral hierarchy.

Such claims have at times been rightful. They have also been selectively used, strategic, and coercive. If a rising power can rightly call out Western hypocrisy in one domain, it can just as easily participate in double standards of its own. Highlighting this fact is not the same as taking sides. The challenge for students of world order is not determining which side has a greater claim to morality. The challenge is understanding how perceptions of these double standards are operationalized into political capital and translated into real-world trust, mistrust, legitimacy, and security narratives.

With this in mind, the article attempts to answer two questions: How does perceived “selective moralism” influence trust and legitimacy in the international order? And how do non-Western states translate that perception into alternative sovereignty and security claims? The goal is not to validate the positions of non-Western states on every issue. Neither is it to defend every liberal principle in the face of authoritarian challenge. Instead, the goal is to understand how such contestation becomes possible. This article takes the form of a conceptual article rather than an empirical investigation. It reviews the literature on trust, legitimacy, norms, liberal order, and Global International Relations (IR) theory. Then, it develops a conceptual model for future empirical work. This model—which I term the Behavioural Legitimacy Contestation Model—unpacks how perceptions of liberal moral inconsistency lead to (1) trust erosion, which enables (2) legitimacy contestation, which in turn encourages (3) alternative sovereignty and security narratives in the international system.

II. Content

II.I Conceptual foundations: trust, legitimacy, sovereignty, and security

Trust is one of those variables often treated as peripheral to international politics when, in reality, it is foundational to how any order claiming to be rule-based operates. Coercion can produce order for a time, but sheer power is the negation of legitimacy. For an order to be legitimate, actors must have some reason to trust that institutions and norms are not just tools of domination. Trust is not friendship. It is, rather, a set of expectations that others will act in predictably and restrained ways even when conditions are unfavorable. Without trust, rules are seen as tactics not obligations (Hardin, 2002; Kydd, 2005).

Legitimacy suffers from a similar myopia. Suchman (1995) defines legitimacy as “a generalized perception or assumption that the actions of an entity are desirable, proper, or appropriate within some socially constructed system of norms, values, beliefs, and definitions.” The strength of this definition is that it understands legitimacy as something broader than legal formality. One can have the law on one's side and still suffer from legitimacy deficits if relevant audiences believe one's actions to be hypocritical or self-interested. Buchanan and Keohane (2006) suggest something similar with regards to global governance institutions: to be legitimate they must have public standards by which principled criticism and reform are possible even if people disagree about what justice requires. Sovereignty both anchors and reveals these differences in international relations. Legally, sovereignty is technical, but in practice it functions as a moral language.

For Western liberal internationalism, sovereignty has been made conditional in all but name. States should respect human rights. They should uphold democratic norms. They should assume responsibility to protect their populations. For many non-Western states, sovereignty is framed defensively as protection from domination, intervention, hierarchy, and externally imposed ideas about good governance. Neither view is neutral. Both imbue political authority with moral meaning. This conflict is therefore behavioural as well. Actors judge one another's actions against these meanings to decide whether sovereignty is being upheld, violated, or suspended for the interests of power. The same can be said for security. Where classical security was about territorial defence and survival, contemporary security covers humanitarian protection, regime security, economic security, identity, technological autonomy, and societal security. As security language grows to incorporate new issues, it becomes more susceptible to moralistic rhetoric. States can now justify intervention not just on national interest, but on the grounds that they are protecting civilians, combating terrorism, defending civilization, preserving sovereignty, or maintaining international order. Expanding the language of security only increases doubt about intentions. If one state can argue that their security is at stake to justify action, so can everyone else.

At that point rivals will begin accusing one another of moral selectivity. International norms shape these debates. Finnemore and Sikkink's (1998) classic study demonstrates that norms emerge, cascade, and become internalized through social interaction. The importance of this finding is that norms cannot be “activated” like a creditor calls in a favor. Successful norms require persuasion,

repeated demonstration, credibility, institutionalization, and receptive audiences. If those audiences believe norm entrepreneurs are applying rules and standards selectively, they will begin to devalue the norm itself. Moral authority is a scarce resource in politics. It can be built up with consistent behaviour and restraint, but overuse, hypocrisy, or selective enforcement can squander it. The liberal order married material power with moral authority. Liberal hegemony, as Ikenberry (2011) defines it, is rule-based but built around institutions, openness, and liberal ethics.

From a realist perspective, John Mearsheimer (2019) argues that the post-Cold War liberal order was unsustainable because it overreached, carried liberal expectations too far, and took nationalism, sovereignty, and power politics too lightly. Liberal idealism exposed faults at the heart of liberal hegemony. These are two very different books, but they leave us with the same problem: liberal order requires both power and legitimacy to function. When these things come into conflict, the order collapses into contestation.

II.II Selective moralism as a behavioural political economy problem

By selective moralism, I simply mean the perception of asymmetric morality in international politics. I do not mean to suggest that moral discourse is always hypocritical, nor do I mean to suggest that all great powers are equally guilty of all transgressions against whatever principles one cares to measure. Selective moralism means that whenever audiences see a discrepancy between universalist claims and particular applications, they suspect moralpolitik is being used to disguise strategic interests. Why is this politically consequential? As we know, legitimacy relies not just upon what institutions claim, it relies upon what audiences think about these claims.

This is why behavioural political economy offers an important corrective to mainstream scholarship—it concerns itself with perceptions, incentives, narratives, and trust. If political economy asks who gets what, when, and how, behavioural political economy also asks how actors perceive what is fair, what is risky, what is status, what is humiliation, what is recognition, and who is credible. States and publics react to perceived double standards. States and publics react to symbolic exclusion. States and publics react to threat narratives. States and publics react to status injuries. Kahneman's *Thinking, Fast and Slow* (2011) is not a theory of international relations. But it does teach us that how we frame decisions matters, and that perception can become a powerful driver of decision-making, even when information is unclear or contested. Nowhere is selective moralism more destructive than when attached to high-cost security decisions. Sanctions, wars of regime change, military deployments, surveillance; all of these policies come at some significant cost. Ideally, humanitarian intervention is supposed to be an exception to this rule. In practice, it is not.

The point is that if it appears that humanitarian intervention, or sanctions, or democracy promotion, or counterterrorism, or human rights pressure are applied to one's adversaries but not one's friends, then the moral argument does not entirely lose credibility but it starts losing credibility. When that happens, rival states can begin to make the case that the competition is not moral responsibility versus power politics, but rather inclusion versus hierarchy. They can then make the case that they are truly defending sovereign equality against liberal attempts to differentiate states based on Western-

defined values. Even when these countries might violate their own commitments to restraint or justice, they have shifted the behavioural context of the debate.

Audiences now question the motive of the original violator, not simply whether the violation occurred. You may still defeat the liberal argument on the merits, but you first must convince enough people that the liberal camp is not applying its own standards consistently. This is what “challenge narratives” from Russia and China often seek to do. They are less interested in persuading everyone that human rights don’t matter, the rule of law does not matter, or liberal values don’t matter. They know that would be a lost cause. Instead, they are primarily interested in changing how people interpret these values—who gets to define them, and whose authority is valid in enforcing them? To the extent they can inject doubt and suspicion about Western intentions, they do not need to win the argument over values. Instead they can shift the argument to the credibility of the actors who promote those values. There is a clear sequence to loss of trust.

First, inconsistent behaviour is perceived. Second, audiences revise their beliefs about the motive of the promoting state. Third, future “rules” are discounted as strategic. Fourth, audiences become more receptive to alternative counter-narratives that promote their own sovereignty, dignity, and freedom from hierarchy. Fifth, alternative counter-norms become institutionalized through media cooperation, education, diplomacy, regional organizations, defense partnerships, and so forth. To be clear, this does not mean that every domestic audience in the developing world begins reproducing propaganda from Russia and China. It just means that enough people begin to doubt the credibility of the existing liberal order that alternative explanations become more believable. Like I said earlier: legitimacy politics often works in the grey area between belief and suspicion. Let enough people suspect that their government is not applying its own principles, and over time you will diminish its ability to promote rules in the first place. Suspicions are harder to correct than false beliefs. And this is the behavioural consequence of so-called selective moralism. If the decline of the West cannot simply be explained by power transitions, then we should pay more attention to how Western institutions managed perceptions and trust. A country may have every material advantage it needs—hard military power, economic leverage, diplomatic ties, media reach, etc. But if the way it uses those tools causes people to question its credibility, its soft power begins to wither long before hard power erodes (Nye, 1990).

Empirically, this pattern is visible in recurring controversies over sanctions, humanitarian intervention, democracy promotion, and human-rights conditionality. Economic sanctions and arms embargoes, for example, are frequently presented as instruments of norm enforcement, yet their perceived legitimacy depends heavily on whether comparable violations by strategically important partners are examined with the same intensity as violations by adversaries (Erickson, 2020). When a state is punished publicly for breaching a norm while an allied or geopolitically useful state receives quieter diplomatic management for conduct viewed by external audiences as similar, the behavioural effect is not simply disagreement over policy. It is a revision of belief about the motives of the rule-enforcing actor. The audience begins to suspect that the rule is not a common obligation but a selective instrument of hierarchy.

The same logic operates in debates over humanitarian intervention and civilian protection. Liberal powers may invoke human rights, democracy, or the protection of civilians as universal

principles in one crisis, while describing civilian harm, repression, or emergency rule in allied contexts as unfortunate, complex, or strategically unavoidable. This does not prove that the underlying principles are invalid. Rather, it shows why legitimacy becomes fragile when moral language is attached to unequal scrutiny. As Finnemore (2009) argues in relation to unipolar legitimacy, hypocrisy is politically costly because powerful actors need social recognition as well as material capacity. More recent work on the hypocrisy charge similarly suggests that accusations of double standards have become central to contestation over the future of liberal international order (Lawson & Zarakol, 2023). In behavioural political economy terms, the crucial variable is therefore not only whether a norm has been violated, but whether the distribution of criticism, punishment, and restraint is perceived as reciprocal.

II.III Non-Western sovereignty and security claims in a multipolar world

These non-Western claims should not be viewed monolithically. Nor should they be conflated with anti-Western ideology. They are numerous, contingent, strategic, and often contradictory. But they do have something of a family resemblance. They often include critiques that the liberal order has used universalist language to sustain unequal power, that interventionist language has unsettled societies around the world, that sanctions can harm civilian populations along with regimes, and that models of domestic politics should not be imposed from outside. These critiques gain purchase because they bridge interests and identity, geopolitics and moral psychology. From Russia, we often hear security narratives of Western encirclement, civilizational competition with the West, and resistance to a NATO-centric order.

From China we often hear about sovereignty, economic development, non-interference, and civilizational pluralism. From Iran we often hear rhetoric about resistance to domination, regional self-management, and hypocrisy in the Western double standard towards the Middle East. States across Asia, Africa and the Middle East may not endorse each position fully, but often share similar doubts about the enforcement of liberal rules. It creates not a single anti-Western coalition but greater receptivity for multipolar claims about legitimacy. Part of why these claims become powerful is because they are stigmatizing. Zarakol's (2011) book demonstrates how many states that have found themselves on the wrong side of Western definitions of modernity have been socialized through status anxiety and unequal recognition. Adler-Nissen's (2014) study of stigma power similarly argues that order is constructed not only through attempts to stigmatize others, but also through the strategies of states that have been stigmatized. Both works offer insight into why Western dominance is often so emotionally resonant - and non-Western resentment so potent - in world politics. They are useful because they expand our understanding of interests. If interests include fear of humiliation, then morality matters. If standing is integral to state interests, then recognition and rank become integral to politics. The potency of non-Western claims depends on whether they can make good on their own universalist pretensions.

Non-Western states undermine their claims about sovereignty when they violate someone else's sovereignty, or make claims about security when they crack down on legitimate social movements. I think this point bears repeating. Critics of Western hypocrisy should not be permitted to excuse non-Western hypocrisy. Behavioural political economy applies a consistent lens to all centres

of power. The objective is not to identify which group of states is more morally legitimate. It is to understand how all states use moral arguments to generate trust, justify power, and manage legitimacy. This has particular salience for middle powers and societies in Asia. Southeast Asian governments have often found themselves harmed when great powers make international morality into a weapon. They want rules of international order, but also need room to conduct pragmatic diplomacy. They seek sovereignty, but also require security against violence and coercion. They want to maintain relations with Western organizations, but also need autonomy to avoid becoming someone else's client.

This is why the diplomatic practices we associate with ASEAN – informal, non-interference, consensus-oriented, pragmatic pluralism – have proven politically salient even as they often appear intolerably messy or ineffective to outsiders. For these reasons, I think the Thai situation and broader Southeast Asian experience can provide important insights for the question of legitimacy in world politics. Southeast Asia has historically had to maintain its own independent course among greater powers, without becoming wholly subservient to any one empire or singular moral premise. That is not to say the region avoids wrongdoing, or that power dynamics within the region have been fair or just. But it does suggest that questions of legitimacy often require managing multiple dependencies, exercising restraint against great powers, and applying a measure of contextual judgment. The impulse to frame international politics in binary oppositions – whether that is liberal universalism versus anti-Western sovereignty, democrats versus autocrats, freedom versus tyranny – often fails to capture the social experience of living in a middle power. To that end, *Global International Relations* makes a helpful intervention. Acharya's (2014) core argument is that IR should move past its narrow Western-centric focus to take seriously the regional worlds, local experiences, and agency of non-Western actors.

That does not mean universal rules have no place. But it does mean universalism claims become harder to make if one civilization or geopolitical bloc monopolizes their authoritative interpretation. Part of building a global social science is showing how people living in different historical experiences of colonialism, foreign intervention, economic development, and security dependency understand these concepts in different ways. In this regard, I like the concept of multipolar legitimacy more than simply multipolar power. Multipolar power refers to the distribution of material capabilities. Multipolar legitimacy refers to the distribution of moral authority. The world could become materially multipolar but maintain strong moral hierarchy. Or the world could become more morally plural, but retain major power imbalances. Today we are seeing both occur in different arenas simultaneously. Non-Western states challenge Western authority both by building material counter-sources of power, but also by disputing who gets to assign moral meaning to order.

II.IV Reciprocal credibility as a standard for social science and policy

Selective moralism works best when there is hypocrisy to attack. The most durable response to selective moralism is not counter-selectivity. It is reciprocal credibility. Reciprocal credibility means subjecting the moral claims of Western and non-Western actors to the same standards of analysis. This is not moral equivalence in the face of aggression, repression, or mass violence. To the contrary, it

simply requires that judgment be equal, evidence-driven, transparent, and mutually accountable. The first implication is conceptual clarity. Scholars and policymakers should ask three separate questions that are often posed as one. Is a given moral principle valid? Is it applied consistently by a given actor? Do rival actors exploit accusations of selectivity to serve their interests? All three questions are important. Yet each requires its own body of evidence. A moral principle can be valid even when applied selectively. An accusation of selectivity can be valid even when raised by a hypocritical actor. And an alternative claim of sovereignty can involve both legitimate grievance and strategic calculation.

The second implication is institutional self-reflection. Organizations that wield moral authority should view credibility as capital. When spent, it cannot be bought back with louder or more righteous proclamations. Restoring lost credibility requires observable consistency, procedural integrity, and a capacity for constructive self-criticism. International organizations and powerful states should think twice before asserting universal moral standards that they are unwilling to hold themselves to. Claiming selective immunity from criticism is one of the quickest ways to lose legitimacy.

The third implication is symmetrical criticism. Neither Western nor non-Western moral claims should be immune from criticism. Analysts should subject all arguments to the same basic questions. Does the claim promote human dignity? Does it limit or enable violence? Does it respect popular agency? Does it hold allies to the same standard as adversaries? Does it allow for accountability? Willingness to ask these questions of everyone does not mean every debate can be settled. But it does lower the likelihood that our scholarship will replicate great power preference.

The fourth implication is regional nuance. Just because a norm is universal does not mean it should be analyzed as ahistorical. Colonialism, foreign intervention, exploitative economics, and externally imposed regime change are facts of recent history throughout Asia, Africa, the Middle East, and Latin America. Ignoring these memories does not make them disappear, and analysts who do often miss why sovereignty-first arguments remain rhetorically powerful. The goal should not be to defend sovereignty, but to understand why it commands such strong moral protections in many regions. The final implication is empirical exploration. Scholars could one day test this model by tracing speeches, media framing, roll call voting on diplomatic resolutions, debates over sanctions, public opinion, and regional security pronouncements for when accusations of selectivism rise and fall in political prominence. The framework below is designed to help make this possible.

III. Conclusion

This article has argued that contemporary contestation over international order is not only a struggle over material power. It is also a struggle over trust, moral credibility, sovereignty, and legitimacy. Non-Western states contest the Western-led liberal order not only because they seek power, but because they can mobilize a widespread perception that moral principles have been applied selectively. Whether these claims are always sincere is a separate question. The central point is that they become politically effective when they attach themselves to real or perceived inconsistencies in the existing order.

The behavioural political economy perspective developed here shows how selective moralism affects international politics through perception. When audiences perceive inconsistency, trust erodes.

When trust erodes, legitimacy becomes contestable. When legitimacy becomes contestable, alternative narratives of sovereignty and security become more persuasive. This sequence helps explain why multipolarity is not only a redistribution of capabilities, but also a redistribution of moral authority.

The article has also argued against replacing one moral hierarchy with another. A serious critique of Western selectivity must also examine non-Western selectivity. Sovereignty cannot be used as an unlimited shield against accountability, just as human rights cannot be used as a selective instrument of geopolitical pressure. The most defensible standard is not Western monopoly or non-Western reversal, but reciprocal consistency.

For social science, the implication is clear: legitimacy must be studied as a behavioural resource. It is produced through credible conduct, damaged through inconsistency, and contested through narratives that connect grievance, identity, and security. For policy, the implication is equally clear: international order will not be stabilized by moral language unless that language is believable to those outside the power centre that speaks it. In a multipolar world, moral authority must be earned under conditions of scrutiny. It can no longer simply be declared.

The limitation of this article is that it proposes a conceptual model rather than testing it through original field data. That limitation is also its purpose. The model offers a structured framework that future research can apply to speeches, media systems, public opinion, regional diplomacy, and security controversies. Its value lies in clarifying the mechanism through which moral inconsistency becomes a source of political power.

IV. New Knowledge

Table 1
Behavioural Legitimacy Contestation Model

Stage	Behavioural mechanism	Observable implication
1. Perceived moral inconsistency	Audiences observe a gap between universal principles and selective application.	Moral claims begin to lose credibility.
2. Trust erosion	Actors revise beliefs about the motives of rule-promoting states or institutions.	Rules are interpreted as strategic instruments rather than common obligations.
3. Legitimacy contestation	Rival actors challenge the authority of existing moral judges.	Alternative interpretations of order become plausible.
4. Alternative sovereignty claims	States frame sovereignty, non-interference, and civilizational autonomy as protective norms.	Audiences become more receptive to non-Western narratives.
5. Multipolar security narratives	Security is redefined as protection from domination, intervention, hierarchy, and dependency.	The struggle over order becomes a struggle over moral authority as well as power.

The model can be applied to different empirical cases. It can be used to study diplomatic discourses, media coverage, public opinion, debates over sanctions, controversies over humanitarian intervention, and regional security rhetoric. It also allows analysts to trace claims from Western and non-Western states with the same internal logic. The article therefore does not take a position on who gets to own morality, but explains the processes through which actors gain and lose credibility and translate it into politics. Applied to real-world questions, the model offers scholars and policymakers a

three-part test for future claims of moral authority: consistency, reciprocity, and consequence. Do critics apply this principle consistently among allies and adversaries? Are the claimants willing to submit themselves to the same analysis? Does the claim help to reduce human suffering, or simply offer a rhetorical cover for the powerful? The three tests allow scholars to apply the argument made here to future social science inquiries.

References

- Acharya, A. (2014). Global International Relations (IR) and regional worlds: A new agenda for international studies. *International Studies Quarterly*, 58(4), 647–659. <https://doi.org/10.1111/isqu.12171>
- Adler-Nissen, R. (2014). Stigma management in international relations: Transgressive identities, norms, and order in international society. *International Organization*, 68(1), 143–176. <https://doi.org/10.1017/S0020818313000337>
- Buchanan, A., & Keohane, R. O. (2006). The legitimacy of global governance institutions. *Ethics & International Affairs*, 20(4), 405–437. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7093.2006.00043.x>
- Erickson, J. L. (2020). Punishing the violators? Arms embargoes and economic sanctions as tools of norm enforcement. *Review of International Studies*, 46(1), 96–120. <https://doi.org/10.1017/S0260210519000329>
- Finnemore, M. (2009). Legitimacy, hypocrisy, and the social structure of unipolarity: Why being a unipole isn't all it's cracked up to be. *World Politics*, 61(1), 58–85. <https://doi.org/10.1017/S0043887109000082>
- Finnemore, M., & Sikkink, K. (1998). International norm dynamics and political change. *International Organization*, 52(4), 887–917. <https://doi.org/10.1162/002081898550789>
- Hardin, R. (2002). *Trust and trustworthiness*. Russell Sage Foundation.
- Ikenberry, G. J. (2011). *Liberal leviathan: The origins, crisis, and transformation of the American world order*. Princeton University Press.
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- Kydd, A. H. (2005). *Trust and mistrust in international relations*. Princeton University Press.
- Lawson, G., & Zarakol, A. (2023). Recognizing injustice: The hypocrisy charge and the future of the liberal international order. *International Affairs*, 99(1), 201–217. <https://doi.org/10.1093/ia/iia258>
- Mearsheimer, J. J. (2019). Bound to fail: The rise and fall of the liberal international order. *International Security*, 43(4), 7–50. https://doi.org/10.1162/isec_a_00342
- Nye, J. S., Jr. (1990). Soft power. *Foreign Policy*, 80, 153–171. <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9508080331>
- Zarakol, A. (2011). *After defeat: How the East learned to live with the West*. Cambridge University Press.

Thai Social Science Journal**Original Article**

Received: 8 June 2026

Revised: 25 June 2026

Accepted: 30 June 2026

**ความไม่แน่นอนทางการเมืองและผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของไทย: วิเคราะห์
สถานการณ์การเมือง พ.ศ. 2568–2569**

Political Uncertainty and Its Impact on Economic Confidence in Thailand: An Analysis
of the Political Situation, 2025–2026

น.ส.ลดา มาลัยกุล¹

Miss.Lada Malaikul

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่นอนทางการเมืองกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมุ่งศึกษาเหตุการณ์และพลวัตทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2568–2569 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ระบบการเมืองไทยเผชิญความผันผวนจากการแข่งขันทางการเมือง ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง และบทบาทขององค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญในการกำกับและตรวจสอบอำนาจรัฐ ผลการศึกษาพบว่าความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ การลดลงของความเชื่อมั่นของนักลงทุน การชะลอการลงทุนของภาคเอกชน ความผันผวนของตลาดการเงิน และความไม่แน่นอนของทิศทางการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ นอกจากนี้ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่แน่นอนของรัฐบาลผสมยังสามารถทำให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเกิดความล่าช้าหรือขาดความต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถของรัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว การเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชีย เช่น เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และไต้หวัน ยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเทศเหล่านี้จะเผชิญการแข่งขันทางการเมืองสูง แต่การมีสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและนโยบายเศรษฐกิจที่มีความต่อเนื่องสามารถช่วยรักษาความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจได้ บทความขอเสนอว่า การเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการพัฒนาสถาบันทางการเมืองและการสร้างเสถียรภาพของนโยบายเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายระยะยาวที่มีความต่อเนื่อง การลดความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมือง และการเพิ่มความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายของรัฐ มาตรการดังกล่าวจะช่วยลดความไม่แน่นอนของนโยบายและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคธุรกิจและนักลงทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar, สถาบันสังคมประชาธิปไตย, Social Democracy Think Tank, Thailand

Corresponding author, e-mail: ladamalakul@gmail.com

คำสำคัญ: ความไม่แน่นอนทางการเมือง, ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ, เศรษฐศาสตร์การเมือง, การลงทุน, เสถียรภาพนโยบาย

Abstract

This article aims to analyze the relationship between political uncertainty and economic confidence in Thailand, focusing on the political dynamics during 2025–2026. During this period, Thailand experienced significant political fluctuations arising from political competition, conflicts among political parties, and the influential role of independent institutions and the Constitutional Court in supervising and balancing state power. The findings indicate that political uncertainty affects the economy through several channels, including declining investor confidence, delays in private investment, volatility in financial markets, and uncertainty regarding economic policy directions. Moreover, conflicts within coalition governments and political disputes can lead to delays or inconsistencies in economic policy implementation, thereby undermining the government's capacity to promote long-term economic development. Comparative analysis with other Asian economies such as South Korea, Indonesia, and Taiwan demonstrates that although these countries experience intense political competition, strong political institutions and consistent economic policies help maintain economic confidence and stability. The article argues that strengthening Thailand's economic stability requires parallel efforts to improve political institutions and ensure policy stability. Key policy recommendations include establishing long-term economic policy frameworks, reducing institutional conflicts within the political system, and enhancing transparency in government policymaking. These measures can help reduce policy uncertainty and strengthen investor confidence, which are essential factors for sustaining economic development in the long run.

Keywords: Political uncertainty, Economic confidence, Political economy, Investment, Policy stability

1. บทนำ: การเมืองที่ผันผวนกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ

ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในงานศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “ความไม่แน่นอนทางการเมือง” (Political uncertainty) และผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของภาคธุรกิจและนัก

ลงทุน งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า ความผันผวนของระบบการเมือง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ (Alesina & Perotti, 1996; Baker et al., 2016) กล่าวอีกนัยหนึ่ง เสถียรภาพทางการเมืองถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการ นักลงทุน และตลาดการเงิน

ในบริบทของประเทศไทยช่วงปีพ.ศ. 2568–2569 ถือเป็นช่วงเวลาที่การเมืองไทยเผชิญความผันผวนและความไม่แน่นอนในหลายมิติ ทั้งจากการแข่งขันทางการเมืองระหว่างพรรคการเมือง ความขัดแย้งภายในรัฐบาลผสม ตลอดจนบทบาทขององค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบและตัดสินข้อพิพาททางการเมืองเหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดการถกเถียงในสังคมเกี่ยวกับเสถียรภาพของรัฐบาลและทิศทางของนโยบายสาธารณะในระยะยาว ความไม่แน่นอนดังกล่าวไม่เพียงเป็นประเด็นทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อประเมินความเสี่ยงของภาคธุรกิจและนักลงทุนที่ต้องพิจารณาความต่อเนื่องของนโยบายรัฐในการตัดสินใจลงทุนในประเทศ จากมุมมองของเศรษฐศาสตร์สถาบัน นักวิชาการจำนวนมากชี้ว่าเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองและความชัดเจนของกติกาทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถของประเทศในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว สถาบันทางการเมืองที่มีเสถียรภาพช่วยลดความไม่แน่นอนของนโยบายและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียในระบบเศรษฐกิจ (North, 1990) ในทางกลับกันหากระบบการเมืองมีความขัดแย้งสูงหรือมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง นักลงทุนอาจประเมินว่าความเสี่ยงทางนโยบายเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ชะลอการลงทุนหรือย้ายเงินทุนไปยังประเทศที่มีเสถียรภาพมากกว่า

งานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การศึกษาของอเลซินาและคณะพบว่าความไม่มั่นคงทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่แน่นอนของนโยบายส่งผลให้ภาคเอกชนลดการลงทุนและเพิ่มการถือครองสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ (Alesina et al., 1996) ขณะที่งานศึกษาของเบเกอร์, บลูม และ เดวิสได้พัฒนาดัชนีความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ (Economic Policy Uncertainty Index) และพบว่าความไม่แน่นอนของนโยบายมีผลโดยตรงต่อการลดลงของการลงทุน การจ้างงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Baker et al., 2016) ในกรณีของประเทศไทยงานศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าความไม่แน่นอนทางการเมืองมีผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและตลาดการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่นการศึกษาของเหลียงอว๋าม และ เศรษฐปราโมทย์พบว่าความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่แน่นอนของนโยบายสามารถส่งผลกระทบต่อเคลื่อนย้ายเงินทุนและการลงทุนในประเทศไทยได้ (Luangaram & Sethapramote, 2020) ขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับตลาดทุนไทยยังพบว่าความไม่แน่นอนทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความผันผวนของตลาดหุ้นและความเชื่อมั่นของนักลงทุน (Prakumpai et al., 2022)

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความไม่แน่นอนทางการเมืองไม่ได้ส่งผลกระทบในมิติของการบริหารประเทศหรือการแข่งขันทางอำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อบรรยากาศทางเศรษฐกิจของประเทศเมื่อภาคธุรกิจและนักลงทุนไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน ความไม่แน่นอน

ดังกล่าวอาจนำไปสู่การชะลอการลงทุน การลดการขยายกิจการ หรือการย้ายเงินทุนไปยังประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมืองมากกว่า ปรากฏการณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างเสถียรภาพทางการเมืองและความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ

ด้วยเหตุนี้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่นอนทางการเมืองและความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจพลวัตของเศรษฐกิจไทยในช่วงเวลาที่มีการเมืองมีความผันผวนโดยเฉพาะในช่วงปีพ.ศ.2568-2569 ซึ่งเป็นช่วงที่ระบบการเมืองไทยเผชิญความท้าทายหลายประการ ทั้งในด้านความขัดแย้งทางการเมือง บทบาทของสถาบันทางการเมือง และความไม่แน่นอนของทิศทางนโยบายเศรษฐกิจ ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักสองประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและสาเหตุของความไม่แน่นอนทางการเมืองของไทยในช่วงปีพ.ศ.2568-2569 โดยพิจารณาบทบาทของสถาบันทางการเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น และประการที่สอง เพื่อศึกษาผลกระทบของความไม่แน่นอนทางการเมืองต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในมิติของการลงทุน ความเชื่อมั่นของนักลงทุน และเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจโดยรวม การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของเสถียรภาพทางการเมืองในฐานะปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็นพื้นฐานสำหรับการเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไม่แน่นอนทางการเมืองและเศรษฐกิจ

การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดจากศาสตร์หลายสาขา โดยเฉพาะเศรษฐศาสตร์การเมือง เศรษฐศาสตร์สถาบัน และการศึกษาด้านความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ แนวคิดเหล่านี้ช่วยอธิบายว่าทำไมความผันผวนของระบบการเมืองจึงสามารถส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของนักลงทุนและทิศทางของเศรษฐกิจมหภาคได้อย่างมีนัยสำคัญ ในวรรณกรรมทางวิชาการ ประเด็นดังกล่าวมักถูกวิเคราะห์ผ่านสามแนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางการเมือง (Political instability) แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political economy) และแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ (Economic confidence)

2.1 แนวคิดความไม่มั่นคงทางการเมือง (Political Instability)

แนวคิดเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางการเมืองเป็นหนึ่งในกรอบการวิเคราะห์สำคัญที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับเศรษฐกิจ โดยทั่วไปความไม่มั่นคงทางการเมืองหมายถึงสถานะที่ระบบการเมืองมีความผันผวนสูง ไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายรัฐได้อย่างชัดเจน หรือมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองและสถาบันทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยเหล่านี้อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง หรือการแทรกแซงของสถาบันทางการเมืองอื่นๆ ที่ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนของนโยบายสาธารณะ

งานศึกษาของอเลซินาและเปรอตติชี้ให้เห็นว่า ความไม่มั่นคงทางการเมืองสามารถส่งผลต่อการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ภาคเอกชนมักมีแนวโน้มลดการลงทุนหรือชะลอการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ เนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายรัฐในอนาคตได้อย่างชัดเจน (Alesina & Perotti, 1996) การศึกษาของอเลซินาและคณะยังพบว่า ความไม่มั่นคงทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองทำให้รัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องได้ (Alesina et al., 1996)

ในมุมมองของเศรษฐศาสตร์สถาบัน นอร์ทเสนอว่า สถาบันทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความแน่นอนของกติกาทางเศรษฐกิจ หากสถาบันทางการเมืองมีเสถียรภาพและกติกาทางการเมืองมีความชัดเจนภาคเศรษฐกิจจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้ภายใต้ความคาดการณ์ที่แน่นอนมากขึ้น แต่หากกระบวนการเมืองมีความผันผวนหรือกติกาทางการเมืองเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ต้นทุนความไม่แน่นอนจะเพิ่มขึ้นและส่งผลให้การลงทุนลดลง (North, 1990) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความมั่นคงของสถาบันทางการเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว

2.2 แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy)

เศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นกรอบแนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างสถาบันทางการเมืองกับระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นว่าการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจไม่ได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ หากแต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และสถาบันทางการเมืองในระบบรัฐ แนวคิดนี้จึงช่วยอธิบายว่าทำไมการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจึงสามารถส่งผลต่อทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้

ในมุมมองของเศรษฐศาสตร์การเมือง เสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองมีความสำคัญต่อการสร้างความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจ หากรัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่องและมีความชัดเจนภาคธุรกิจและนักลงทุนจะสามารถวางแผนการลงทุนในระยะยาวได้ อย่างไรก็ตามหากกระบวนการเมืองมีความขัดแย้งสูงหรือมีความไม่แน่นอนของรัฐบาล การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอาจเกิดความไม่ต่อเนื่องหรือมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง ซึ่งจะเพิ่มความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจและลดความเชื่อมั่นของนักลงทุน

งานศึกษาจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า ความไม่แน่นอนทางนโยบายเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลงทุนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเทศที่กระบวนการเมืองมีความผันผวนสูง (Baker et al., 2016) เมื่อภาคธุรกิจไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจ เช่น นโยบายภาษี นโยบายการคลัง หรือกฎระเบียบด้านการลงทุนได้อย่างชัดเจน ความไม่แน่นอนดังกล่าวจะเพิ่มต้นทุนในการตัดสินใจลงทุนและทำให้ภาคเอกชนมีแนวโน้มชะลอการลงทุนหรือเลือกลงทุนในประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมืองมากกว่า

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ (Economic Confidence)

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจเป็นอีกกรอบแนวคิดสำคัญที่ใช้วิเคราะห์ผลกระทบของความไม่แน่นอนทางการเมืองต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในมิติของการตัดสินใจลงทุนของภาคธุรกิจและนักลงทุนต่างชาติ ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจมักสะท้อนผ่านตัวชี้วัดหลายประการ เช่น ความเชื่อมั่นของนักลงทุน (Investor confidence) ความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจ (business confidence) และเสถียรภาพของตลาดการเงิน

ในระบบเศรษฐกิจโลกปัจจุบัน การตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนไม่ได้พิจารณาเฉพาะปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ(GDP) หรืออัตราดอกเบี้ยเท่านั้น แต่ยังพิจารณาปัจจัยทางการเมือง เช่น เสถียรภาพของรัฐบาล ความแน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ และความสามารถของรัฐในการบริหารเศรษฐกิจด้วย งานศึกษาหลายชิ้นพบว่า ความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลให้ภาคธุรกิจชะลอการลงทุน เนื่องจากนักลงทุนต้องการรอให้สถานการณ์ทางการเมืองมีความชัดเจนมากขึ้นก่อนตัดสินใจลงทุน (Julio & Yook, 2012)

นอกจากนี้ความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจยังสามารถส่งผลต่อความผันผวนของตลาดการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ หากนักลงทุนมองว่าประเทศใดมีความเสี่ยงทางการเมืองสูง เงินทุนอาจไหลออกจากประเทศนั้นไปยังประเทศที่มีเสถียรภาพมากกว่าส่งผลให้ค่าเงิน ตลาดหุ้น และตลาดทุนมีความผันผวนเพิ่มขึ้น (Drobetz et al., 2018) ดังนั้น ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจจึงมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับเสถียรภาพทางการเมืองและความแน่นอนของนโยบายรัฐ

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางการเมือง เศรษฐศาสตร์การเมือง และความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ ต่างสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างระบบการเมืองกับระบบเศรษฐกิจ ความผันผวนของการเมืองสามารถส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน การตัดสินใจลงทุน และเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การศึกษาความไม่แน่นอนทางการเมืองในบริบทของประเทศไทยจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ช่วยทำความเข้าใจพลวัตของเศรษฐกิจไทยในช่วงเวลาที่ระบบการเมืองเผชิญความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง.

3. โครงสร้างการเมืองไทยและบทบาทของสถาบันทางการเมือง

โครงสร้างการเมืองของประเทศไทยมีลักษณะเป็นระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ประกอบด้วยสถาบันการเมืองหลายระดับ ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ องค์การอิสระ และองค์กรตุลาการ ซึ่งต่างมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะและการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตามในบริบทของการเมืองไทยร่วมสมัย ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองเหล่านี้มีได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นเสมอไป หากแต่มีพลวัตของการแข่งขันทางอำนาจและความขัดแย้งระหว่างสถาบันที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความต่อเนื่องของนโยบายรัฐ การ

ทำความเข้าใจบทบาทของสถาบันทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ความไม่แน่นอนทางการเมืองและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

3.1 บทบาทของรัฐบาล

ภายใต้ระบบรัฐสภา รัฐบาลถือเป็นสถาบันหลักในการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการคลัง นโยบายการลงทุน หรือมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเสถียรภาพของรัฐบาลในระบบรัฐสภามักขึ้นอยู่กับโครงสร้างของรัฐบาลผสม (Coalition government) ซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองหลายพรรคที่ต้องร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล ในบริบทของประเทศไทย รัฐบาลผสมมักเกิดขึ้นจากระบบการเมืองที่มีพรรคการเมืองจำนวนมากและไม่มีพรรคใดสามารถครองเสียงข้างมากในรัฐสภาได้อย่างเด็ดขาด สถานการณ์เช่นนี้ทำให้การบริหารประเทศต้องอาศัยการประนีประนอมระหว่างพรรคการเมืองต่างๆ ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในรัฐบาลเอง หากพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลมีจุดยืนทางนโยบายที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งดังกล่าวอาจส่งผลให้การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจเกิดความล่าช้าหรือขาดความต่อเนื่อง

จากมุมมองของเศรษฐศาสตร์การเมือง เสถียรภาพของรัฐบาลถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน หากรัฐบาลมีเสถียรภาพและสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง นักลงทุนมักมีความเชื่อมั่นต่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลเผชิญความขัดแย้งภายในหรือมีความเสี่ยงที่จะเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง นักลงทุนอาจมองว่าความเสี่ยงของนโยบายเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้การลงทุนชะลอตัวลง (Alesina & Perotti, 1996)

3.2 บทบาทขององค์กรอิสระ

นอกจากรัฐบาลแล้ว องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญยังมีบทบาทสำคัญในโครงสร้างการเมืองไทย โดยมีหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ตัวอย่างขององค์กรอิสระที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ซึ่งมีหน้าที่ในการตีความรัฐธรรมนูญ ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจรัฐ และกำกับดูแลกระบวนการเลือกตั้ง

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในระบบการเมืองไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากศาลมีอำนาจในการวินิจฉัยข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญ รวมถึงการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการกระทำของฝ่ายการเมือง การตัดสินใจของศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและทิศทางของการเมืองในประเทศ ในหลายกรณีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสถานะของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

ขณะเดียวกันคณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลความสุจริตและความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง การตัดสินใจของ กกต. ในการรับรองหรือไม่รับรองผลการเลือกตั้ง รวมถึงการพิจารณาคำ

ร้องเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง สามารถส่งผลต่อความชอบธรรมของรัฐบาลและเสถียรภาพของระบบการเมืองโดยรวม

แม้บทบาทขององค์กรอิสระจะมีความสำคัญต่อการสร้างระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and balances) ในระบอบประชาธิปไตย แต่ในบางกรณี การใช้อำนาจขององค์กรเหล่านี้อาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะเมื่อการตัดสินใจขององค์กรอิสระมีผลกระทบต่อสถานะของรัฐบาลหรือพรรคการเมืองในรัฐสภา

3.3 ความขัดแย้งระหว่างสถาบันการเมือง

หนึ่งในลักษณะสำคัญของการเมืองไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา คือความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะปัญหาระหว่างฝ่ายบริหารกับองค์กรอิสระ หรือระหว่างพรรคการเมืองที่มีฐานอำนาจทางการเมืองแตกต่างกัน ความขัดแย้งดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย เช่น ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง การแข่งขันเพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง หรือการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน ในบางกรณีความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมืองอาจนำไปสู่ภาวะชะงักงันของนโยบาย (Policy gridlock) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสถาบันทางการเมืองไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับทิศทางของนโยบายสาธารณะ ภาวะเช่นนี้อาจส่งผลให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจล่าช้าหรือขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสร้างความไม่แน่นอนให้กับภาคธุรกิจและนักลงทุนจากมุมมองของเศรษฐศาสตร์สถาบัน ความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมืองสามารถเพิ่มต้นทุนความไม่แน่นอนในระบบเศรษฐกิจได้ เนื่องจากนักลงทุนต้องประเมินความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือความไม่แน่นอนของรัฐบาล หากระบบการเมืองมีความขัดแย้งสูงและไม่สามารถสร้างเสถียรภาพของนโยบายได้ ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจอาจลดลงและส่งผลต่อการลงทุนในระยะยาว (North, 1990)

โดยสรุป โครงสร้างการเมืองไทยประกอบด้วยสถาบันทางการเมืองหลายระดับที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะและเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันเหล่านี้มีลักษณะซับซ้อนและอาจเกิดความขัดแย้งได้ในบางช่วงเวลา ความไม่แน่นอนที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบด้านในบริบทของการเมืองไทยร่วมสมัย

4. สถานการณ์ความไม่แน่นอนทางการเมืองไทย (พ.ศ. 2568–2569)

ในช่วงปีพ.ศ. 2568–2569 การเมืองไทยยังคงเผชิญความผันผวนและความไม่แน่นอนในหลายมิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของระบบการเมืองที่มีการแข่งขันสูงระหว่างพรรคการเมืองและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ความไม่แน่นอนดังกล่าวมิได้เกิดจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นผลจากปัจจัยหลายประการที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ทั้งความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง การตัดสินใจขององค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนความท้าทายในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลผสม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้ทิศทางของนโยบายสาธารณะและนโยบายเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอนมากขึ้น

ประการแรกความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองยังคงเป็นลักษณะสำคัญของการเมืองไทยในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองในรัฐสภาและการต่อรองทางการเมืองภายในรัฐบาลผสม ความแตกต่างทางอุดมการณ์ นโยบาย และฐานเสียงของพรรคการเมืองทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะต้องอาศัยกระบวนการเจรจาและประนีประนอมระหว่างพรรคการเมืองหลายฝ่าย ในบางกรณี ความขัดแย้งดังกล่าวอาจส่งผลให้การตัดสินใจเชิงนโยบายล่าช้า หรือเกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล

จากมุมมองของเศรษฐศาสตร์การเมือง ความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อสามารถเพิ่มระดับความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐได้ เนื่องจากนักลงทุนและภาคธุรกิจไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่ารัฐบาลจะสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างต่อเนื่องเพียงใด งานศึกษาหลายชิ้นชี้ว่า ความไม่มั่นคงทางการเมืองมักนำไปสู่การชะลอการลงทุนและการลดลงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากภาคเอกชนมีแนวโน้มรอให้สถานการณ์ทางการเมืองมีความชัดเจนมากขึ้นก่อนตัดสินใจลงทุน (Alesina & Perotti, 1996)

ประการที่สองบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระในการตัดสินใจพิพาททางการเมืองยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความไม่แน่นอนของระบบการเมืองไทย ในหลายกรณีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสถานะของนักการเมือง พรรคการเมือง หรือความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย สามารถส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและโครงสร้างอำนาจทางการเมืองในรัฐสภาได้โดยตรง การตัดสินใจดังกล่าวจึงไม่ได้มีผลเพียงในมิติทางกฎหมายเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อดุลอำนาจทางการเมืองและทิศทางของนโยบายสาธารณะด้วย ในบริบทของเศรษฐกิจ การตัดสินใจของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองสำคัญอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากคำวินิจฉัยของศาลสามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลหรือการปรับโครงสร้างของรัฐบาลผสมได้ ความไม่แน่นอนในลักษณะนี้มักถูกมองว่าเป็น “ความเสี่ยงเชิงสถาบัน” (Institutional risk) ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่นักลงทุนพิจารณาเมื่อประเมินความเสี่ยงของการลงทุนในประเทศใดประเทศหนึ่ง (North, 1990)

ประการที่สามความท้าทายในการจัดตั้งและรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลผสมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความไม่แน่นอนทางการเมืองของไทย ระบบพรรคการเมืองที่มีการแข่งขันสูงและไม่มีพรรคใดครองเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดในรัฐสภาทำให้การจัดตั้งรัฐบาลต้องอาศัยการรวมตัวของพรรคการเมืองหลายพรรค การจัดตั้งรัฐบาลผสมเช่นนี้ทำให้รัฐบาลต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากพรรคการเมืองพันธมิตร ซึ่งอาจมีจุดยืนทางนโยบายที่แตกต่างกัน

สถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่ความตึงเครียดภายในรัฐบาล หากพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลมีความเห็นไม่ตรงกันในประเด็นนโยบายสำคัญ เช่น นโยบายเศรษฐกิจ นโยบายการคลัง หรือการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ ความขัดแย้งภายในรัฐบาลผสมอาจส่งผลให้การดำเนินนโยบายของรัฐเกิดความล่าช้าหรือขาดความต่อเนื่อง ซึ่งจะเพิ่มระดับความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจในสายตาของนักลงทุนและภาคธุรกิจ

ผลกระทบสำคัญของสถานการณ์ทางการเมืองดังกล่าวคือการเพิ่มขึ้นของความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ (Policy uncertainty) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ งานศึกษาของ Baker, Bloom และ Davisชี้ให้เห็นว่า ความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจสามารถส่งผลให้ภาคธุรกิจชะลอการลงทุน ลดการจ้างงาน และปรับแผนการดำเนินธุรกิจให้มีความระมัดระวังมากขึ้น (Baker et al., 2016) ในกรณีของประเทศไทย ความไม่แน่นอนทางการเมืองในช่วงปีพ.ศ. 2568–2569 จึงมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุนและความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนี้รายงานเศรษฐกิจขององค์กรระหว่างประเทศยังสะท้อนให้เห็นว่าความไม่แน่นอนทางการเมืองถือเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อแนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะกลาง โดยเฉพาะในด้านการลงทุนภาคเอกชนและความเชื่อมั่นของตลาดการเงิน (International Monetary Fund, 2026; World Bank, 2026) เมื่อภาคธุรกิจไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน การตัดสินใจลงทุนระยะยาวอาจถูกเลื่อนออกไป ซึ่งอาจส่งผลการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะต่อไป

โดยสรุป สถานการณ์การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2568–2569 สะท้อนให้เห็นถึงระดับของความไม่แน่นอนทางการเมืองที่เกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ และความท้าทายในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลผสม ความไม่แน่นอนเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในมิติของการลงทุนและเสถียรภาพของนโยบายเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการวิเคราะห์ในส่วนถัดไปของบทความ

5. ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ

ความไม่แน่นอนทางการเมืองถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาการลงทุนภาคเอกชนและเงินทุนจากต่างประเทศอย่างประเทศไทย ความผันผวนของระบบการเมืองสามารถส่งผลการตัดสินใจของนักลงทุน ความเคลื่อนไหวของตลาดการเงิน และแนวโน้มของเศรษฐกิจมหภาคในระยะยาว นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากชี้ว่า ความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐทำให้ภาคธุรกิจต้องเผชิญความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การลงทุนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มชะลอตัวลง (Baker et al., 2016) ในบริบทของประเทศไทย ความไม่แน่นอนทางการเมืองในช่วงปีพ.ศ. 2568–2569 จึงมีศักยภาพที่จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในหลายมิติ ทั้งต่อการลงทุน ตลาดการเงิน และเศรษฐกิจมหภาคโดยรวม

5.1 ผลกระทบต่อนักลงทุน

หนึ่งในผลกระทบที่สำคัญของความไม่แน่นอนทางการเมืองคือการลดลงของความเชื่อมั่นของนักลงทุน เมื่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองมีความผันผวน นักลงทุนมักประเมินว่าความเสี่ยงของการดำเนินธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐ กฎระเบียบด้านการลงทุน หรือทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจในอนาคต งานศึกษาหลายชิ้นพบว่า ในช่วงที่ระบบการเมืองมีความไม่แน่นอน ภาคเอกชนมัก

ชะลอการลงทุนหรือเลื่อนการตัดสินใจลงทุนออกไปจนกว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะมีความชัดเจนมากขึ้น (Julio & Yook, 2012)

สำหรับประเทศไทยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม หากนักลงทุนต่างชาติประเมินว่าประเทศมีความเสี่ยงทางการเมืองสูง การตัดสินใจลงทุนอาจถูกชะลอหรือย้ายไปยังประเทศอื่นที่มีเสถียรภาพทางการเมืองมากกว่า เช่น ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีสภาพแวดล้อมทางการเมืองและนโยบายที่มีเสถียรภาพมากกว่า

นอกจากนี้ความไม่แน่นอนทางการเมืองยังอาจส่งผลต่อการตัดสินใจของบริษัทข้ามชาติในการจัดสรรห่วงโซ่อุปทานและฐานการผลิต หากนักลงทุนมองว่าประเทศใดมีความเสี่ยงทางนโยบายสูง บริษัทอาจเลือกกระจายฐานการผลิตไปยังหลายประเทศเพื่อลดความเสี่ยงเชิงสถาบัน งานศึกษาบางชิ้นชี้ว่าความไม่แน่นอนทางนโยบายสามารถเพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจและทำให้บริษัทขนาดใหญ่ปรับกลยุทธ์การลงทุนในระดับภูมิภาค (Drobetz et al., 2018)

5.2 ผลกระทบต่อตลาดการเงิน

ความไม่แน่นอนทางการเมืองยังมีผลกระทบโดยตรงต่อความเคลื่อนไหวของตลาดการเงิน เนื่องจากตลาดทุนและตลาดเงินมักตอบสนองต่อข่าวสารและเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างรวดเร็ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตลาดหุ้นมักมีความผันผวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักลงทุนต้องปรับการประเมินความเสี่ยงของตลาด งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนไทยพบว่า ความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อความผันผวนของตลาดหุ้นและพฤติกรรมของนักลงทุนในตลาดการเงิน โดยเฉพาะในช่วงที่มีเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญ นักลงทุนต่างชาติอาจลดการถือครองสินทรัพย์ในประเทศและโยกย้ายเงินทุนไปยังตลาดที่มีความเสี่ยงต่ำกว่า (Prukumpai et al., 2022) การเคลื่อนย้ายเงินทุนในลักษณะนี้สามารถส่งผลให้ตลาดหุ้นมีความผันผวนเพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

นอกจากตลาดหุ้นแล้ว ความไม่แน่นอนทางการเมืองยังสามารถส่งผลกระทบต่อความผันผวนของค่าเงิน หากนักลงทุนต่างชาติลดการลงทุนในสินทรัพย์ของประเทศใด ค่าเงินของประเทศนั้นอาจอ่อนค่าลงจากการไหลออกของเงินทุน ในระบบเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับตลาดทุนโลกอย่างประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินทุนระหว่างประเทศจึงมีผลต่อเสถียรภาพของค่าเงินและระบบการเงินโดยรวม

5.3 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

ในระดับมหภาคความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่ออัตราการเติบโตของเศรษฐกิจผ่านหลายช่องทาง โดยเฉพาะผ่านการลงทุนภาคเอกชนและความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจ หากภาคเอกชนชะลอการลงทุนเนื่องจากความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ การขยายตัวของเศรษฐกิจโดยรวมก็อาจชะลอตัวลงตามไปด้วย

งานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์มหภาคพบว่า ความไม่มั่นคงทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเติบโตของ GDP เนื่องจากความไม่แน่นอนทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลงและการลงทุนลดลง (Alesina et al., 1996) ในกรณีของประเทศไทย การลงทุนภาคเอกชนเป็นหนึ่งในเครื่องยนต์สำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจ หากความไม่แน่นอนทางการเมืองทำให้ภาคธุรกิจชะลอการลงทุน ผลกระทบดังกล่าวอาจสะท้อนผ่านการชะลอตัวของการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะกลาง รายงานเศรษฐกิจขององค์กรระหว่างประเทศยังชี้ให้เห็นว่าความไม่แน่นอนด้านนโยบายและปัจจัยทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อแนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านการลงทุนภาคเอกชนและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (International Monetary Fund, 2026; World Bank, 2026) นอกจากนี้ความไม่แน่นอนทางการเมืองยังอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ หากรัฐบาลเผชิญแรงกดดันทางการเมืองหรือความขัดแย้งในรัฐสภา การผลักดันนโยบายเศรษฐกิจหรือโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐอาจเกิดความล่าช้า ซึ่งส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาพรวม

โดยสรุป ความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจผ่านหลายช่องทาง ตั้งแต่การลดลงของความเชื่อมั่นของนักลงทุน ความผันผวนของตลาดการเงิน ไปจนถึงการชะลอตัวลงของเศรษฐกิจมหภาค ความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เสถียรภาพทางการเมืองไม่ได้เป็นเพียงประเด็นทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการเมืองและเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐ

6. กรณีเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

การวิเคราะห์ผลกระทบของความไม่แน่นอนทางการเมืองต่อเศรษฐกิจจะมีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของประเทศอื่น ๆ ที่มีลักษณะของระบบการเมืองและเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เคยเผชิญความผันผวนทางการเมือง แต่สามารถรักษาความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจได้ผ่านการสร้างสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่มีความต่อเนื่อง และการพัฒนากรอบการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษาของเกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และไต้หวัน จึงเป็นตัวอย่างสำคัญที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสถียรภาพทางสถาบันกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ

เกาหลีใต้: การเมืองผันผวนแต่สถาบันเข้มแข็ง

เกาหลีใต้เป็นตัวอย่างสำคัญของประเทศที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูงและเผชิญความขัดแย้งทางการเมืองเป็นระยะ แต่ยังสามารถรักษาความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง ระบบการเมืองของเกาหลีใต้มีลักษณะของการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้นระหว่างพรรคการเมืองหลัก ขณะที่การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐมีความเข้มงวดผ่านบทบาทของรัฐบาล ศาลรัฐธรรมนูญ และสถาบันตุลาการ ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เกาหลีใต้เผชิญเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญหลายครั้ง เช่น การประท้วงทางการเมือง การ

ถอดถอนผู้นำทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล อย่างไรก็ตาม แม้การเมืองจะมีความผันผวน แต่สถาบันทางการเมืองของประเทศยังคงมีความเข้มแข็งและสามารถรักษาความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจได้ สถาบันเศรษฐกิจและหน่วยงานกำกับดูแลเศรษฐกิจ เช่น ธนาคารกลางและหน่วยงานด้านอุตสาหกรรม มีความเป็นอิสระ และสามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกระทบจากความขัดแย้งทางการเมืองมากนัก นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์สถาบันชี้ว่า ความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบของความผันผวนทางการเมืองต่อเศรษฐกิจ หากกติกาทางสถาบันมีความชัดเจนและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ระบบเศรษฐกิจจะสามารถดำเนินต่อไปได้แม้การเมืองจะมีการแข่งขันสูง (North, 1990) กรณีของเกาหลีใต้จึงสะท้อนให้เห็นว่า แม้ระบบการเมืองจะมีความขัดแย้ง แต่หากสถาบันมีความเข้มแข็ง ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจก็ยังสามารถรักษาไว้ได้

อินโดนีเซีย: การปฏิรูปการเมืองกับการฟื้นความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ

อินโดนีเซียเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของประเทศที่สามารถสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจผ่านการปฏิรูปการเมือง หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปีค.ศ. 1997-1998 อินโดนีเซียได้ดำเนินการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ โดยเปลี่ยนผ่านจากระบอบอำนาจนิยมไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีการแข่งขันทางการเมืองมากขึ้น การปฏิรูปดังกล่าวรวมถึงการกระจายอำนาจทางการเมือง การเสริมสร้างบทบาทของรัฐสภา และการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อกำกับดูแลกระบวนการเลือกตั้งและการบริหารประเทศ

แม้ในช่วงแรกของการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง อินโดนีเซียจะเผชิญความไม่แน่นอนทางการเมืองและความผันผวนทางเศรษฐกิจ แต่การปฏิรูปสถาบันทางการเมืองอย่างต่อเนื่องได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระบบการเมืองที่เปิดกว้างและมีความโปร่งใสมากขึ้นช่วยลดความเสี่ยงทางนโยบายและทำให้ภาคธุรกิจสามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา อินโดนีเซียสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นหนึ่งในเศรษฐกิจสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีของอินโดนีเซียจึงสะท้อนให้เห็นว่าการปฏิรูปสถาบันทางการเมืองและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศสามารถช่วยฟื้นฟูความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจได้ แม้ประเทศจะเคยเผชิญความไม่แน่นอนทางการเมืองมาก่อน

ไต้หวัน: เสถียรภาพนโยบายเศรษฐกิจท่ามกลางการแข่งขันทางการเมือง

ไต้หวันเป็นตัวอย่างของประเทศที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูงแต่ยังสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง ระบบการเมืองของไต้หวันมีลักษณะของการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองหลักอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างพรรคที่มีจุดยืนทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้การเมืองจะมีการแข่งขันสูง แต่รัฐบาลของไต้หวันยังคงรักษาความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจ โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและการส่งออก

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้หันสามารถรักษาความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจได้คือการสร้างฉันทามติทางนโยบาย ในประเด็นเศรษฐกิจหลัก เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง การพัฒนานวัตกรรม และการสนับสนุนภาคการส่งออก แม้พรรคการเมืองจะมีความแตกต่างกันในประเด็นทางการเมือง แต่ในประเด็นนโยบายเศรษฐกิจหลักกลับมีความต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย

ในมุมมองของนักลงทุน เสถียรภาพของนโยบายเศรษฐกิจมีความสำคัญไม่แพ้เสถียรภาพทางการเมือง หากประเทศสามารถรักษาความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจได้ แม้ระบบการเมืองจะมีการแข่งขันสูง นักลงทุนก็ยังคงมีความเชื่อมั่นต่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศ (Baker et al., 2016) กรณีของไต้หวันจึงสะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถของรัฐในการรักษาความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบของความผันผวนทางการเมืองต่อระบบเศรษฐกิจ

โดยสรุป กรณีศึกษาของเกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และไต้หวันแสดงให้เห็นว่า แม้หลายประเทศจะเผชิญความผันผวนทางการเมือง แต่หากสถาบันทางการเมืองมีความเข้มแข็ง มีการปฏิรูปสถาบันเพื่อเพิ่มความโปร่งใส และสามารถรักษาความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจได้ ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจก็ยังสามารถรักษาไว้ได้ในระยะยาว บทเรียนจากประเทศเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทย และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจท่ามกลางความผันผวนทางการเมืองได้.

7. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมเสถียรภาพเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่นอนทางการเมืองกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ พบว่าความผันผวนของระบบการเมืองสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน เสถียรภาพของตลาดการเงิน และแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาวจึงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งและการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่มีความต่อเนื่องและคาดการณ์ได้ การดำเนินนโยบายของรัฐในลักษณะดังกล่าวจะช่วยลดความไม่แน่นอนของนโยบายและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคธุรกิจและนักลงทุน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (North, 1990; Baker et al., 2016)

7.1 การสร้างเสถียรภาพของนโยบายเศรษฐกิจ

แนวทางสำคัญประการแรกคือการสร้างเสถียรภาพและความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจในระยะยาว รัฐควรกำหนดกรอบนโยบายเศรษฐกิจที่มีความชัดเจนและสามารถดำเนินต่อเนื่องได้ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล นโยบายเศรษฐกิจระยะยาว เช่น ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และนโยบายส่งเสริมการลงทุน ควรได้รับการออกแบบในลักษณะที่มีความต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายในระบบการเมือง

การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพจะช่วยลดความไม่แน่นอนของนโยบาย (Policy uncertainty) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน งานศึกษาหลายชิ้นพบว่า เมื่อภาคธุรกิจ

สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน การลงทุนภาคเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและ กิจกรรมทางเศรษฐกิจก็มีเสถียรภาพมากขึ้น (Baker et al., 2016) นอกจากนี้การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจใน ลักษณะระยะยาวยังช่วยให้ภาคธุรกิจสามารถวางแผนการลงทุนและการขยายกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 การปฏิรูปสถาบันการเมือง

แนวทางสำคัญประการที่สองคือการพัฒนาสถาบันทางการเมืองให้มีความเข้มแข็งและสามารถลดความขัดแย้งระหว่างองค์กรในระบบการเมืองได้ ความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางการเมือง เช่น ความตึงเครียดระหว่างฝ่ายบริหารกับองค์กรอิสระ หรือความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองในรัฐสภา อาจส่งผลให้การดำเนินนโยบายของรัฐเกิดความล่าช้าและเพิ่มระดับความไม่แน่นอนของนโยบายสาธารณะ

การปฏิรูปสถาบันการเมืองจึงควรมุ่งเน้นการสร้างกลไกที่ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างองค์กร และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันทางการเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองให้มีความชัดเจนมากขึ้นสามารถช่วยลดข้อพิพาททางการเมืองและทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายมีความราบรื่นมากขึ้น

จากมุมมองของเศรษฐศาสตร์สถาบัน สถาบันทางการเมืองที่มีเสถียรภาพและกติกาสถาปัตยกรรมที่ชัดเจนสามารถช่วยลดต้นทุนความไม่แน่นอนในระบบเศรษฐกิจได้ หากกติกาสถาปัตยกรรมได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในสังคม การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจจะมีความต่อเนื่องและสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนได้มากขึ้น (North, 1990)

7.3 การสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุน

แนวทางสำคัญประการที่สามคือการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนผ่านการดำเนินนโยบายที่มีความโปร่งใสและสามารถคาดการณ์ได้ รัฐควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจและมาตรการด้านการลงทุนอย่างชัดเจน เพื่อให้ภาคธุรกิจและนักลงทุนสามารถประเมินความเสี่ยงและโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม

ความโปร่งใสของนโยบายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความไม่แน่นอนของตลาด หากนักลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน ความเสี่ยงในการลงทุนจะลดลง และความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศก็จะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การสร้างกลไกการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจ เช่น การจัดเวทีหารือกับภาคเอกชนหรือการเผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอ ยังสามารถช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างรัฐและภาคธุรกิจได้

โดยสรุปการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในบริบทของความไม่แน่นอนทางการเมืองจำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติ ทั้งการสร้างความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจ การพัฒนาสถาบันทางการเมืองให้มีความเข้มแข็ง และการสร้างความโปร่งใสของนโยบายรัฐ มาตรการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดผลกระทบของความผันผวนทาง

การเมืองต่อเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

สรุป

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่นอนทางการเมืองกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในบริบทของสถานการณ์การเมืองช่วงปีพ.ศ. 2568–2569 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ระบบการเมืองไทยเผชิญความผันผวนในหลายมิติ ทั้งความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง บทบาทขององค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงความท้าทายในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลผสม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ทิศทางของนโยบายสาธารณะและนโยบายเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความตัดสินใจของภาคธุรกิจและนักลงทุน

จากการวิเคราะห์กรอบแนวคิดทางทฤษฎี พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางการเมือง เศรษฐศาสตร์การเมือง และความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ ล้วนชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างเสถียรภาพทางการเมืองกับการพัฒนาเศรษฐกิจ งานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า ความไม่แน่นอนทางการเมืองสามารถส่งผลให้การลงทุนภาคเอกชนชะลอตัว ตลาดการเงินมีความผันผวน และเศรษฐกิจมหภาคเติบโตช้าลง เนื่องจากภาคธุรกิจและนักลงทุนต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงนโยบายและความไม่แน่นอนของทิศทางเศรษฐกิจในอนาคต ในกรณีของประเทศไทย ความไม่แน่นอนทางการเมืองในช่วงปีพ.ศ. 2568–2569 มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจในหลายมิติ ทั้งในด้านการลงทุนของภาคเอกชน ความผันผวนของตลาดการเงิน และแนวโน้มการเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวม เมื่อภาคธุรกิจไม่สามารถคาดการณ์ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน การตัดสินใจลงทุนระยะยาวอาจถูกชะลอออกไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะต่อไป

การเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของประเทศอื่น เช่น เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และไต้หวัน ยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้หลายประเทศจะเผชิญความผันผวนทางการเมือง แต่หากสถาบันทางการเมืองมีความเข้มแข็งและสามารถรักษาความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจได้ ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจก็ยังสามารถรักษาไว้ได้ในระยะยาว บทเรียนจากประเทศเหล่านี้จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสถาบันทางการเมืองและการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ

ดังนั้นการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการลดความไม่แน่นอนทางการเมือง โดยเฉพาะผ่านการสร้างความต่อเนื่องของนโยบายเศรษฐกิจ การพัฒนาสถาบันทางการเมืองให้มีความเข้มแข็ง และการเพิ่มความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายของรัฐ หากรัฐสามารถสร้างสภาพแวดล้อมทางการเมืองและนโยบายที่มีเสถียรภาพได้ ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและภาคธุรกิจก็จะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- Alesina, A., & Perotti, R. (1996). Income distribution, political instability, and investment. *European Economic Review*, 40(6), 1203–1228. [https://doi.org/10.1016/0014-2921\(95\)00030-5](https://doi.org/10.1016/0014-2921(95)00030-5)
- Alesina, A., Özler, S., Roubini, N., & Swagel, P. (1996). Political instability and economic growth. *Journal of Economic Growth*, 1(2), 189–211.
- Apaitan, T., Luangaram, P., & Manopimoke, P. (2022). Uncertainty and economic activity: Does it matter for Thailand? *Empirical Economics*, 62, 2847–2876.
- Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring economic policy uncertainty. *Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1593–1636. <https://doi.org/10.1093/qje/qjw024>
- Bank of Thailand. (2025). *Business liaison program report Q2/2025*. Bank of Thailand.
- Bank of Thailand. (2025). *Financial stability review 2025*. Bank of Thailand.
- Bank of Thailand. (2025). *Monetary policy report Q1/2025*. Bank of Thailand.
- Bank of Thailand. (2025). *Monetary policy report Q2/2025*. Bank of Thailand.
- Drobetz, W., El Ghouli, S., Guedhami, O., & Janzen, M. (2018). Policy uncertainty, investment, and the cost of capital. *Journal of Financial Stability*, 39, 28–45. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2018.08.005>
- International Monetary Fund. (2026). *Thailand: 2025 Article IV consultation*. International Monetary Fund.
- Julio, B., & Yook, Y. (2012). Political uncertainty and corporate investment cycles. *Journal of Finance*, 67(1), 45–83. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2011.01707.x>
- Kong, Q., Xu, Y., & Zhang, G. (2022). Economic policy uncertainty and firm investment decisions. *International Review of Economics & Finance*, 81, 1057–1072.
- Leepipatpiboon, P., Sethapramote, Y., & Luangaram, P. (2019). *Macroeconomic uncertainty measure for Thailand*. Bank of Thailand Discussion Paper.
- Luangaram, P., & Sethapramote, Y. (2020). Capital flows and political conflicts: Evidence from Thailand. *Economics of Peace and Security Journal*, 15(2), 83–100.
- Luangaram, P., & Sethapramote, Y. (2017). *Economic impacts of political uncertainty in Thailand*. PIER Discussion Paper No. 86.
- North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). *OECD economic surveys: Thailand 2025*. OECD Publishing.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). *OECD capital market review of Thailand 2025*. OECD Publishing.

Prukumpai, S., Sethapramote, Y., & Luangaram, P. (2022). Political uncertainty and the Thai stock market. *Southeast Asian Journal of Economics*, 10(3), 1–25.

World Bank. (2026). *Thailand economic monitor*. World Bank.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารควรมีความเนื้อหาทางวิชาการอยู่ในขอบเขตทางสังคมศาสตร์หรือเกี่ยวเนื่องกับสังคมศาสตร์ หรือเกี่ยวข้องกับสังคม และเป็นบทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

1.รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสาร ประกอบด้วย

1.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ สำหรับบทความภาษาอังกฤษใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดแอเรียล (Arial) ส่วนบทความภาษาไทยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH-Sarabun-PSK)

1.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

1.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบควรมีภาพที่ชัดเจน โดยให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา และให้ระบุคำว่า “ภาพที่” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษได้ภาพ และ “ตารางที่” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตาราง ตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

1.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์ขนาดเอสี่ (A4) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 16 และใส่เลขหน้ากึ่งกลางหน้ากระดาษช่วงบนตั้งแต่ต้นจนจบบทความ โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรมควรอยู่ ระหว่าง 8-15 หน้า

1.5 การตั้งค่าหน้ากระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 1 นิ้ว

1.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

1.6.1 ชื่อบทความภาษาไทยใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

1.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียนใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.6.4 หัวข้อหลักใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.5 หัวข้อย่อใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 นนา

1.6.6 เนื้อเรื่องใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้พิมพ์ไว้หน้าแรก

1.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องใส่ให้ครบทุกคนแต่ไม่เกิน 5 คน ชื่อใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติโดยจัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นพระสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด การระบุให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและค้นด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel.ของผู้เขียนหลัก

1.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) โดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด ระหว่าง 250-400 คำ คำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (,)

1.10 การเรียงหัวข้อแต่ละหัวข้อให้เว้น 1 บรรทัด หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่โดยมีระยะย่อหน้า และหัวข้อย่อยถัดไปโดยมีระยะย่อหน้า

2. ส่วนประกอบของบทความ

2.1 บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.1.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

2.1.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไรและสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไปเพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.1.4 องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.2 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

2.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง(ถ้ามี)และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) ให้เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

2.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) ให้เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจนว่ามีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ใด ผลวิจัยเป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของผู้ใด เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2.1.6 องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย โดยสามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือสถาบัน

2.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กรหน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัยและหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือคุษณินิพนธ์)

2.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.3 บทความปริทัศน์ (Review Articles) ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.3.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายให้ภาพรวมโดยย่อของบทความและหัวข้อหลักที่ครอบคลุมว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.3.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล ในการประเมินรายละเอียดบทวนบทความที่กล่าวถึงเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านโดยกล่าวถึงจุดอ่อนจุดแข็งของบทความที่บทวนโดยบทวนจัดลำดับจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง หรือจากผู้วิจัยคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง โดยนำข้อค้นพบของแต่ละเรื่องมากล่าวโดยสังเขป

ส่วนย่อยที่ 3 สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และ/หรือวิจารณ์ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในมุมมองใหม่ เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ โดยอภิปรายถึงความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ความน่าเชื่อถือของข้อมูลอ้างอิง ความถูกต้องของวิธีการที่ใช้โดยชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นมา อย่างไรทั้งในอดีต ปัจจุบัน ความก้าวหน้าล่าสุด เป็นความรู้และข้อเท็จจริง และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เขียน

2.3.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไร ผลลัพธ์สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.4.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.4.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

2.4.3 บทวิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน และเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

2.4.4 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจ

ใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในวารสารให้ใช้แบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 7th edition ที่มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเขียนบรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิง ใช้มาตรฐานการเขียนแบบ APA ที่พัฒนามาจากนักสังคมศาสตร์และนักพฤติกรรมศาสตร์มากกว่า 80 ปี เพื่อเป็นมาตรฐาน ในการเขียนอย่างเป็นระบบสำหรับการทำวิจัย รายงานการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม บทความและกรณีศึกษา ผู้แต่งสามารถดูการอ้างอิงได้จาก

<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples>

หรือบางส่วนจากตัวอย่างทั่วไปที่มีผู้เขียนแนะนำไว้มากมาย เช่น

-ฝ่ายบริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มศว.ที่

mailto:<https://lib.swu.ac.th/images/Documents/Researchsupport/APA6th-Citation160820.pdf>

-มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ mailto:[https://pulinet2022.pulinet.org/wp-](https://pulinet2022.pulinet.org/wp-content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf)

content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf

การส่งต้นฉบับ

1.การตรวจสอบก่อนส่งบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความผู้แต่งต้องตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดรายการตรวจสอบการส่งทุกข้อดังต่อไปนี้ และบทความอาจถูกส่งคืนให้กับผู้แต่งกรณีที่未按ปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งหมด

1.บทความที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ

2.การเขียนชื่อเจ้าของบทความหลัก, E-mail, เบอร์โทรศัพท์ และสถานที่ทำงาน ต้องเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3.การเตรียมต้นฉบับ ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำสำคัญ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเป็นไปตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับที่วารสารกำหนด

4.การอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความใช้ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) และต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง ไม่มีปัญหาการลอกเลียนงานวิชาการ (Plagiarism)

5.ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้แบบตัวอักษร TH-Sarabun-PSK กรณีบทความภาษาไทย แบบตัวอักษร Arial กรณีบทความภาษาอังกฤษ การแสดงรูปภาพ แผนภูมิ และตารางขอให้ อยู่ในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน

2.วิธีและขั้นตอน การส่งบทความ

1.การส่งบทความจะต้องส่งบทความในระบบThaiJO หากส่งในช่องทางอื่น จะต้องส่งบทความ พร้อมแนบ “แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์” มาที่บรรณาธิการวารสารทางระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)

2. การตอบรับ

เมื่อส่งบทความแล้ว ทางกองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองขอบข่ายของบทความดังกล่าวและตอบรับบทความ ภายใน 7 วันทำการ โดยทำการส่งทางอีเมล

3. ระยะเวลาการพิจารณา

3.1กองบรรณาธิการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา รอผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใน 14 วัน

3.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์ ภายใน 1 วัน

3.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้แนบไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ ส่งกลับในช่องRevision ของระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)ภายใน 7 วัน

3.4 บรรณาธิการจะออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสารทางอีเมล หากผู้เขียนได้แจ้งความต้องการในระบบ

4. การตีพิมพ์วารสาร

4.1กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความ ส่งตีพิมพ์เมื่อถึงกำหนดเวลาที่วารสารจะออกเผยแพร่ตามกำหนด

4.2 เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบผ่านระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)

จริยธรรม

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ/วิจัยในวารสารสังคมศาสตร์ไทย(TSSJ's Publication Ethics)วารสารสังคมศาสตร์ไทย ยึดมั่นในหลักจริยธรรมการพิมพ์ตามมาตรฐานระดับนานาชาติตามกรอบแนวทางจริยธรรมการตีพิมพ์ของ Committee on Publication Ethics (COPE) ดังต่อไปนี้

(ส่วนใหญ่ปรับปรุงต้นฉบับและแปลจาก <https://publicationethics.org/>)

1.จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้เขียนต้นฉบับ

- 1.ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ใน วารสาร สังคมศาสตร์ไทยจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ
- 2.ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารสังคมศาสตร์ไทยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
- 3.ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำ สำหรับผู้แต่ง” โดยเฉพาะหัวข้อรูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับอันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
- 5.ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการ ดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไป เด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสารจะถอน บทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาในผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความ รับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความ ออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
- 7.ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่ จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของ บทความโดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
- 8.ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ
9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
- 10.ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

12. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของบุคคลอื่นให้ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ

2. จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีความรู้หรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างอิง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความและควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือแนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

5. ผู้ประเมินบทความควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบพร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

3.จริยธรรมในการตีพิมพ์ของกองบรรณาธิการวารสาร

- 1.บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ
- 2.บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ
- 3.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลการตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ)อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น
- 4.บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
- 5.บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)
- 6.บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจังเพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
- 7.บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด
- 8.บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
- 9.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่าสมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
- 10.หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผลิตไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด